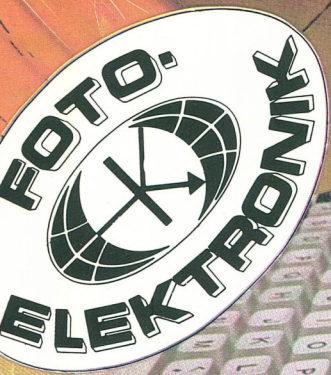

1986. augusztus
Ára: 24 Ft

Videó

Magazin

Commodore 64-től ...
... IBM PC AT-ig számítógépek garanciával,
asztali és hordozható képmagnók, kamerák,
videoberendezések és egyéb műszaki cikkek
ADÁSVÉTELE budapesti és vidéki
szaküzleteinkben.

KÖZPONT: FOTOELEKTRONIK ISZ BP. V., KOSSUTH L. U. 17. TEL.: 173-022.

KÉPVISELŐINK SZERETETTEL VÁRJÁK ÖNÖKET AZ F 2-ES PAVILONBAN,
AZ ŐSZI BNV-N IS.

Kedves Olvasó!

Első számunk megjelenése óta óriási halom levelet, s még több telefonhívást kapott szerkesztőségünk. Számos segítő szándékú hozzászólás, javaslat mellett nem egy olvasónk kérte film- és videoszárak címét, telefonszámát — közülük a legtöbben, számunkra meglepő (?) módon Arnold Schwarzenegger után érdeklődtek —, de többnyire vagy valamely vásárolni szándékozott készülék minőségét firtatták, vagy egy már megvetett képmagnóval kapcsolatos gondjaikra kértek tanácsot. Nos: színészek címet nem szerepeinket a nyilvántartásunkban, viszont annál inkább feladatunknak tartjuk gyűjteni a készülékkatalógusokat, valamint a hazai, külföldi tesztek, s ezek tapasztalatait igyekszünk átadni minden érdeklődőnek.

Ami persze nem is olyan egyszerű feladat. Egyik figyelmess fővárosi olvasónk összevetette például a magazin első és második számának tesztsorait, s észrevette, hogy míg az Agfa HGX videokazetta az előbbi számban az első, a következőben már csak a tizenegyedik helyre került. Itt valami nem stimmel — dorgált meg bennünket telefonon —, mert azt hiszi, ilyen rövid idő alatt még a gyorsan fejlődő videoteknikában sem értekelődnek át a termékek...

Voltaképpen hasonló kérdést feszegetnek, akik nem tesztsorainkat bírálva, de szintén azért telefonálnak szerkesztőségünkbe, hogy megtudakolják, jó-e a prospektusból vagy kirakataiból kinézett képmagnó. Mert erre csak az lehet válaszolni: mihez képest? A videoteknika ugyanis egyelőre nem alakította ki a maga normáit, mint a hi-fi hangtechnika, amely többek között a DIN 45 500 szabvánnyal pontosan meghatározta, milyen feltételeket kell teljesítenie egy készüléknek, hogy hi-fi-nek nevezhesse magát. Így történhet meg, Kedves Olvasó, hogy első számunkban a hazai televíziós mérnök-szakember más rangsori állapotig meg a kazetták között, mint az NSZK Video hivatal szerzője, s mégis, egyikük sem ívedett. Nem ugyanazokkal a műszerekkel mérték, nem pontosan ugyanazokat a kazettákat: szükségképpen jutottak más következtetésekre, s ezért lehet csak bizonytalanul válaszolni a készülékek minőségét firtató kérdésekre. Mihez képest? Szabvány híján ugyanis legfeljebb egymás teljesítményével, s nem utolsósorban áruival lehet összevetni a különféle berendezéseket.

Nem véletlen, hogy már második alkalommal azonos paraméterek alapján, egységesített táblázatban közöljük Teszt rovatunkban a göröcs alá veti készülékek minőségét, s az általunk mért adataikat. Így általános „video-normához” nem, de egy rendszerezhető s a későbbiekben is jól összevethető követelményrendszerhez hozzájut az olvasó. Akinek pedig további kérdései adódnak, mert nem találta meg eddig megjelent Vásárlás vagy Teszt rovatainkban az általa kiválasztott készüléket vagy más videós tanácsra van szüksége, vegye igénybe új szolgálatiainkat:

Szeptember 30-án pénteken 16–18 óráig műszaki szakembereink várják hívásukat a 403-755-ös, és a 403-749-es telefonszámon.

László Zoltán

ötlet videó magazin

„A bemutatott filmátíró adapter Panasonic gyártmányú, de a kialakításából látható, hogy sokféle kamera, illetve vetítógép összekombinálására alkalmas.”
5. oldal

„Egy »bizományis« szakember még azt a kijelentést is megkockáztatta: kezd telítődni a piac... legalábbis ami a mennyiséget illeti.”
6. oldal

„Egyetlen, ám nagyszerű »befektethető« tőkéje a teste, amit ma már öt földrész férfiái bámulhatnak vágyakozva a filmvászonon.”
10. oldal

„Az állami, illetve parlamenti ellenőrzés alatt álló országos televíziók is inkább csak a jelenléti és a felkészülés miatt készítik műholdas programjaikat.”
20. oldal

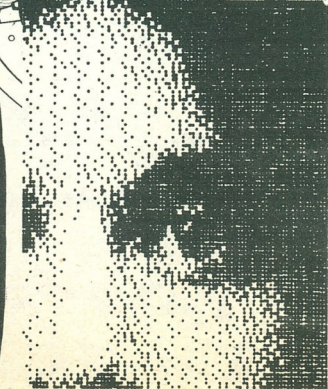
„A képdigitalizálás persze nem spanyolviasz, mivel ezt az eljárást már jó ideje alkalmazzák, csak a háztartási képdigitalizálás számít még annak.”
28. oldal

Az Ötlet hetilap magazinja
Felelős szerkesztő: ERDŐS ÁKOS
Szerkesztő: BÍRÓ ZOLTÁN
Tervező szerkesztő: KERÉK ANTAL
Szerkesztőség: Budapest XIII., Jász utca 103—105.
Lévelelő: Budapest 1986
Telefon: 203-803, 203-804
Telex: 22-7363

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat
Felelős kiadó: dr. Petrus György igazgató
Kiadóhivatal, Budapest VI., Révay u. 16.

Szakra Lapnyomda, Budapest 86—3548
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta

Címnap: Prohászka Imre
Illusztrációk: Izsák Jenő és Kerék Antal
Fotók: Geszti Anna
HU ISSN 0237—5141

Bemutatunk

egy

JVC

családot

Érdeemes kétszeresen is megfontolni, hogy milyen készüléket vásárolunk először. Ha ugyanis várhatóan „beleszerelmesedünk” a videózásba, akkor jobb eleve olyan berendezést választani, amelyhez később biztosan találunk pontosan illeszkedő (kompatibilis) kamerát, monitort s más kiegészítő cikkeket. Persze azért ne felejtsük el: egy-egy készülékcsalád „élete” a technika mai fejlődési ütemével számolva ritkán több öt évnél, ezért biztonságosabb jó nevű cégek nagy szériában gyártott, sikeres termékei közül választani. Így lehet reményünk a tartós és üzembiztos működésre. „Videovilág” című rovatunkban ezúttal egy olyan készülékcsaládot mutatunk be, amely megfelel az említett szempontoknak.

Hordozható képmagnóból a JVC évenként egy típust kínál. A legújabb neve

HR—S10

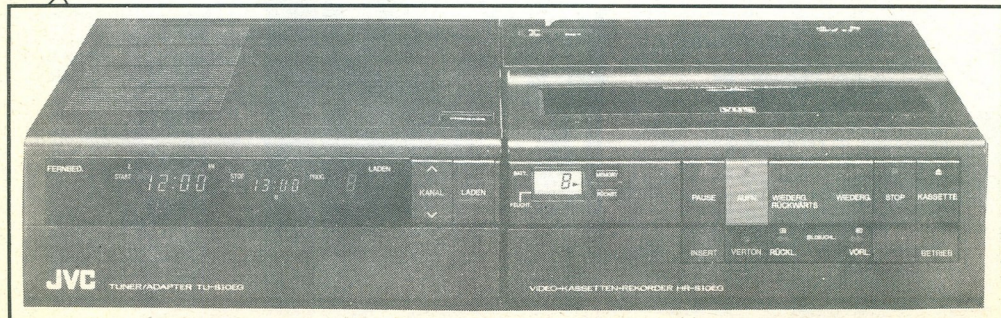
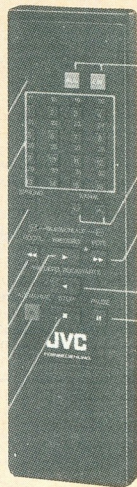
és VHS rendszerű, amit talán említeni sem kellene, hiszen egyre inkább csak VHS készülékekkel találkozhatunk egész Európában az amatőr területen. (Persze kopogtat már a V8 is az ajtón... de egyelőre úgy tűnik, még várnia kell.) A HR—S10 egy nagyobb-fajta diplomatatáskában elfér (méretei:

204 × 80 × 225 mm) tartozékaival és egy videokamerával együtt. A vele készített videofelvétel jel-zaj viszonya a prospektus szerint 43 dB, ami az amatőr hordozható készülékek között nagyon jó. Ugyanez mondható el a 250 soros vízszintes felbontásról is. Két videofejjellel rendelkezik. Inzertálni tehát csak felülírással tud, mint minden hasonló gép. Gyors és lassított előre-vissza játszás tekintetében az asztali gépekhez hasonló. Mivel van benne RF-modulátor, egy kábel segítségével közönséges tévén lehet a képet visszanezni. Mód van a felvett anyag gyorsított ellenőrzésére is.

Egy hordozható készüléknél jelentős szempont a méretek és a súly csökkenése — a gép 2,4 kg —, ezért időzítő- és hangolőségység nincs benne. Tartozékként azonban külön egységként megvehető, és ezzel együtt a HR—S10 képmagnó tudja mindazt, amit egy asztali készüléknek tudnia illik (képnézővel együtt látható a két berendezés). A hangolőségység elektronikus hangolása. A hangolás automatikusan vagy kézi vezérléssel is elvégezhető. Az előzőleg beállított csatornákat akár a keresőgombbal, akár a 16 csatornaválasztó gomb segítségével ki lehet választani. Az egység 14 napra és 8 programra programozható.

Az akkumulátorok feltöltésére is használható a készülék, méghozzá gyorstöltőként: a kimerült akkumulátorokat 80, illetve 120 perc alatt tölti fel. És természetesen táplálja a hordozható képmagnót, amikorral azzal összekapcsolva használjuk asztali készülékként.

Mivel egy átlagos nyugati polgár számára sem magától értetődő, hogy a hordozható képmagnó mellett otthoni használatra tartson egy másik készülék — és mert képmagnó mellett gubbasztani és nyomogatni a gombokat ma már igencsak „snassz” dolog —, az ismertett HR—S10 képmagnóhoz lehet venni egy infravörösrel működő távvezérlőt. Ez a dobozka nemcsak a képmagnó, hanem a hangolőségység csatornaválasztó funkcióinak távvezérlése is alkalmas. Mivel az infravörös hangoló/időzítő egységben van, csak azon keresztül lehet a képmagnót segítségével vezérelni.

Ákik hordozható képmagnót vásárolnak, amint lehet, valószínűleg egy kamerát is be-szeresnek hozzá. (Az is biztos, hogy leg-hamarabb ez utóbbinak a teljesítményét fog-ják kevesének tartani...)

A JVC kamerák bő választékát kínálja — szemben a képmagnókkal, aminek oka ab-ban keresendő, hogy míg a képmagnógyár-tás drága, precíziós szerszámgepeket igény-el, a kamera gyártása sokkal kisebb hát-térrel megoldható, tehát ebből kisebb soro-zatok is kifizetődéek. Gyakran egyébként csupán arról van szó, hogy egy alaponst-ruktiót öltöztetnek fel különféle ruhákba és lát-nak el kevesebb vagy több szolgáltatás-sal.

A JVC legegyszerűbb és talán a világ legkisebb amatőr videokamerája

GZ-S3
típus.

Félcsoles SM-szatikon a felvevőcsőve és 30 lux minimális megvilágítás mellett már üzemképes. Ilyenkor persze dolgo-zik az elektronikus erősítő is, ami a zajt erősen megnöveli. Felbontása 270 sor, jel-zaj viszonya 45 dB. Motoros varioob-jektívje hatszoros átfogású (8—48 mm). Automatikus blendeállítás, automatikus fohéregyensúly-állítás — mindkettő di-csérletes módon kikapcsolható, és így kézzel is szabályozható. A mindössze egy-csoles képátloju keresőben nyolcféle funkció kijelzését oldották meg. A ké-szűlék súlya 1,25 kg, ami egy kicsit sok, főleg akkor, ha a méretéhez viszonyítjuk (100 x 115 x 223 mm).

Nagyobb testvére, a

GX—N7 névre hallgató,

„Lolux” fantáziájával hirdett videokamera már csak 1,1 kg. Tíz lux megvilágításnál az ismerető szerint „élő és realiztikus” színeket produkál, és a fehérbalans, vala-mint fényrekesz-automatika mellett az élességet is magától beállítja (autofókusz). Felvevőcsőve félcsoles Newicon. Ennek a típusnak a SABA márkanév alatt forgalmaz-tott változata lehetővé teszi az objektív cseréjét, ami nagyon ritka amatőr kameránál — a gyártók nem szeretik, ha a nem szakképzett felhasználó babrál a képfelvétő cső körül. Egy adapter segítségével szinte minden ismert fotoobjektív csatlakoztatható a kamerához, ami óriási lehetőség, hiszen ezáltal akár egy ezres telével is készíthetünk videofelvételt, ami eddig kizárólag a profik privilégiuma volt.

Ehhez a kamerához különben egy ügyes kis doboz csatlakoztatható, amelyet a kamera oldalára lehet rögzíteni. Ennek segítségével sokféle módon lehet a képből feliratot generálni: főcímet készíthetünk, dátumot és futó időt (stopper) írhatunk a képre. Ez a megoldás már előrevetíti a digitális technika térhódítását is a videószab-an.

A feliratozó egységekkel általában egyféle betűmérettel és egyféle betűtípussal dolgozhatunk. Meglehetősen korlátozott az is, hogy hova kerülhetnek a feliratok a képre: ez általában a kép középső területe. Némely feliratozó csak néhány karaktert tud a képre írni, de van olyan is, amely oldalakat képes tárolni, és így előre, otthon ki-szedett feliratokat a felvétel helyén gombnyomásra előhívhatunk. Amihez persze az kell, hogy kikapcsoláskor a memória ne felejtson. Ez beépített áramtárolás vagy telep segítségével biztosítható, de vannak már nem felejtő memóriaelemek is. A kereső-ben megjelenő felirat csak akkor kerül a kamera kimeneti jelébe, vagyis a képmagnó-hoz, ha egy gombnyomásra ezt lehetővé tesszük.

CVC 79

Amennyiben a videokamerával szemben támasztott igényeink tovább nőnek, a

GX— N70

típusú kamera vagy annak SABA márkanév alatt forgalmazott **CVC 79** jelű változata valószínűleg sokáig kielégít bennünket.

Kétharmad hüvelykes Newicon csővel dolgozik és 10 lúxtól ígéri megfelelő működését. Nyolcszoros varioobjektívének fényereje 1:4 és kétféle sebességgel lehet a variót motor segítségével is működtetni. Az ma már minden videokamerán természetesen, hogy az objektív segítségével nagyon közeli (makro-) felvételeket is készíthetünk. Pozitív-negatív átkapcsolás után színes negatívainkról kaphatunk értékelhető képet, melynek alapján eldönthetjük, mit érdemes kinagyítani. Ebbe a kamerába már beépítették a feliratozóegységet is, és ráadásul a betűk, valamint a háttér színét fehér, piros, zöld és kék közül választhatjuk. A kamera markolatában mikrokapcsolók vannak, melyekkel a csatlakozó képmagnó minden, felvételkor lényeges funkciója távvezérelhető a kamerakábelben keresztül. A kamerához távvezérlő is kapható, amely lehetővé teszi olyan helyen való felállítását és működtetését, ahova operátor nem követheti (pl. madárperspektíva vagy veszélyes környezet stb.). Egyéb jellemzői: autofókusz, beépített sztereo mikrofon, automatikus fel- és leúsztatási lehetőség a felvétel elején és végén képbén és hangban, nyolcvattos fogyasztás. Súlyja 2,6 kg. Ami még fontos: a kamera vállra támasztható a stabil, kevésbé fárasztó tartás végett.

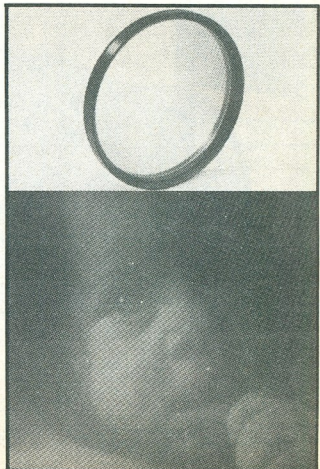
SABA ÁLLVÁNY

A kameratarozékok között legfontosabb egy megfelelő kameraállvány. Sajnos, a legtöbb amatőrállvány eredetileg fotós célra készült, s jól megfelel a statikus beállításokhoz. Felvétel közben mozgatva azonban kétségbeejtő zótyogást, rángatást, remegést produkálnak a videoképbén — egyszóval nemigen használhatók ott, ahol a kamerával követni kell az eseményt. E célra csak a hidraulikus csillapítású, merev, masszív kivitelű állványok felelnek meg. Ezek némelyike drágább, mint a kamera, amihez használni kívánjuk. Van azonban a SABA cégnek egy olcsó, kis kamerákhoz kifejlesztett, csillapított kamerafejvel ellátott állványa, amely nem túlságosan nehéz, tehát jól megfelel mobil felvételi helyzetekben.

A sokféle előtét számos optikai trükk lehetőségét kínálja. A

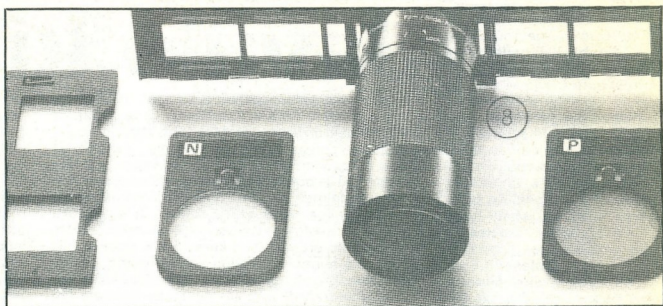
SABA

által ajánlott optikai előtétek 58 mm átmérőjűek és mentes csatlakoztatásúak, de megfelelő adapterekkel a 46, 49, 52 és 58 mm átmérőjű objektívekhez is használhatók.

A csillagszűrő (szűrőfilter) a csúcsfények helyén sokszögű, sugárirányú csillagost produkál. A prizmaelőtét a ködszűrőn sajtós elvont, finom aurát kölcsönöz a jelenetnek. A semleges szűrő (ND-filter, Neutral Density Filter) a beeső fény harmadát, felel stb. elnyeli a szűrőfaktornak megfelelően. Az újabb, szuperérzékeny kamerákhoz ajánlják napos, vízparti vagy havas felvételekhez, amikor a fényrekesz már erősen le van zárva és még így is sok a fény.

A színes fotózásban használt szűrők használatától a videofelvétel során lehetőleg tartózkodjunk, mert ritka kivételként eltekintve, a rosszul beállított fényegyensúly látzatát keltik.

WV-AD 17E

Gyakran van szükség arra, hogy diát vagy filmet átvegyünk videóra. Mivel a filmek mérete szabványos és nem szükséges merev mechanikai kapcsolat a kamera és a diázó-, valamint filmátíró adapter között, az ilyen eszközök csaknem minden videokamerához egyaránt használhatók. Többségük egy vagy két tükörrel tartalmaz, de van olyan is, amelyben egy félig áteresztő tükör található, és így két optikai képet — például két diát — lehet keverni egymással. Amennyiben úsztatni kívánjuk őket vetítőzött fényerejének változtatásával, számítsunk arra, hogy az úsztatás során a színhőmérséklet, vagyis a „szintónus” jelentősen változni fog.

Ezt a jelenséget ki is használhatjuk a diák átvételekor úgy, hogy ha színben korrigálni kívánjuk azokat, a diát átvilágító fény színének változtatásával (pl. nagyított szűrőkészlet felhasználásával) elvégezhetjük a szükséges korrekciókat. Az ábrán bemutatott szerkezetek a különféle méretű keretezett és keretezetlen diafilmek kameraobjektív elé rögzítésére szolgálnak, sőt egy kis ügyességgel egymás után cserélgethetjük a diákat, miközben a videofelvétel folyamatosan történik. Persze ilyenkor az említett színkorrekciókat (az átvilágító fény színének változtatását) elvégezni nemigen lehet, ezért egységes színvilágú diákat válogassunk össze a videóra való átmásoláshoz.

WV-J20E

A filmátíró adapterek gondja az, hogy könnyen átveszik a vetítőgép rázkódását, és emiatt a kép életlen lesz. Ezenkívül, ha a vetítőgép nem jár szinkronban a kamera eltérítésével, egy vonuló csíkot kapunk a képen. Ez ellen úgy védekezhetünk, hogy a vetítóből kiszereljük a pillát. Filmátíráskor gyakran szükség lenne a filmkópia „lágyítására”, mivel a videokamerával történő leképezés során jelentősen megnő a kontraszt. Amennyiben a kamera fényrekeszt az automatikus áramkör szabályozza, bizonyos jeleneteknél, ahol nagy, fényes felület van a képen, az automata lezabályoz és a kép többi része „eltűnik a feketében”. Ezen úgy segíthetünk, ha egy-

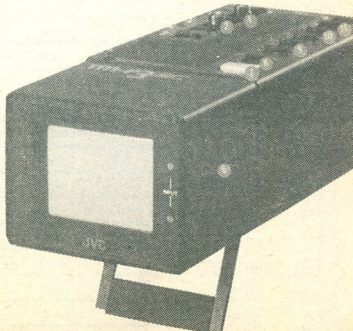
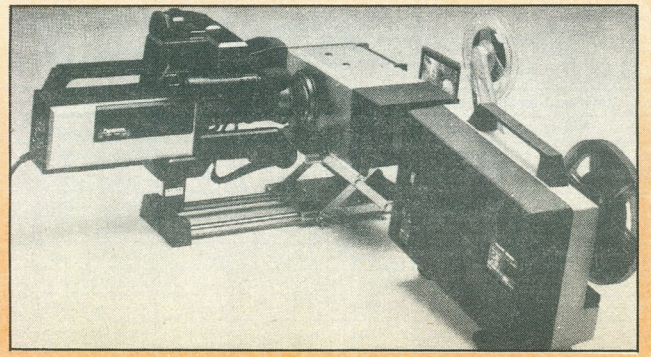
részt csökkentjük a vetített kép kontrasztját úgy, hogy egy gyenge fényvel megvilágítjuk azt, másrészt a kamera fényrekesz-automatikáját kikapcsoljuk. Amennyiben szükséges, kézzel szabályozzuk a kritikus filmrészleteknél... Mindenesetre legyünk tudatában annak, hogy a filmek videón reprodukálása a képmínőségen sokat ront.

A bemutatott filmátíró adapter Panasonic gyártmányú, de kialakításából látható, hogy sokféle kamera, illetve vetítőgép összekombinálására alkalmas. Két ablaka van: az egyik a vetítőgép számára, a másik pedig pozitív képek részére, ahova maximum 78 x 104 mm méretű ábrát tehetünk. Ezek cserélgetésével pl. főcímet készíthetünk videóanyagainkhoz folyamatos felvétel közben, hasonlóan a diapozitívek cserélgetéséhez.

Egy hordozható monitor pótolhatatlan segítséget jelent videofelvételeink minőségének helyszíni ellenőrzéséhez. Különösen jó, ha ez a monitor telepről is használható. Ilyen az ábrán bemutatott JVC gyártmányú

TM-P3

tipus. PAL és SECAM jeleket is fogad, azonkívül hangfokozata is van. Képtáplója három col (7,5 cm), ezen a picurka képernyőn inkább csak a felvétel durva hibáit vehetjük észre, mert minőségű képvisszaadásra nem alkalmas. Viszont külső méretei és súlya is imponáló: 95 x 77 x 234 mm és alig 1,2 kg! Ötletre módon kihúzható fényellenző biztosítja a szabadban, erős fény mellett való nézését. Teljesítményfelvétele 7 watt — erre csak a takarékos japán technika képes.

Javuló kínálat

Szokásos táblázatunkat az NSZK-ban megjelenő Video című havilap, valamint a Vám- és Pénzügyőrség, s a hazai boltok adatai alapján készítettük.

A legnépszerűsebbek ezek közül az új, a közelmúltban életbe lépett vámértékek. Nagy átlagban csökkentek valamelyest a vámalapot jelentő összegek, de talán ennél is többet jelent, hogy a szakértői bizottság a réginnél sokkal részletesebb, szelesebb körű típusválasztékra állította össze az új árlistát, így várhatóan kevesebb lesz a főlös vita, a bosszankodás a határon. Az új vámértékek megállapításánál számos nyugat-európai ország katalógusának árait vetették össze (Ausztriában esetenként 10-15 százalékkal magasabbak az árai, mint az NSZK-ban), s figyelembe vették a nagykereskedelem által itthon forgalomba hozott készülékek árait és műszaki paramétereit is.

Tájékozottak jellegűek a tesztor NSZK-márkában közölt árai — útleptéknél akár 15-25 százalékos eltérések is lehetnek —, s szintén a tájékozódást szolgálják a táblázatot kiegészítő használtcikk-kereskedelmi árai.

Ahogy ez a hazai viccekben lenni szokott, van egy jó és egy rossz hírnök. Kezdjük a rosszal! Sajnos téves hírek bizonyult az MTI több lapban közölt tudósítása, mely szerint a Mundial évében az Orion a Panasoniccól (NV 430), a Videoton pedig az Akai 200-asból 10—10 ezer darabbal árszítja el a kereskedelmet. Az Akai hiánya valószínűleg keveseknek okoz majd szívfájdalmat, a kiszállított darabok hónapokig porosodnak a raktárakban. A Panasonic-ért viszont a kereskedők szerint „ölik egymást a népek”. Az Orion kereskedelmi igazgatója elmondta, hogy az idén előreláthatólag három ezer darabot tudnak összeszerelni az NV 430-ból — a múlt évi ezres mennyiséghez képest azért ez is előrelépés —, s a széria közel 20%-át a RAVILL kapja forgalmazásra.

Lássuk a jó hír! Úgy tűnik, némi örömdetes árcsökkenés tapasztalható a hazai kínálatban. Már „Orionéknál” is elmondható, fontolóra veszik a Belkereskedelmi Minisztérium ajánlatát: mérsékeljék ötvénezer Ft-ra a 430-as Panasonicit árai. Egyelőre azonban inkább csak reménykedhetünk, hogy előbb-utóbb a vásárlók javára döntenek. Ami viszont már tény, két kereskedelmi vállalat is, egy-egy készülékkel a negyven ezer Ft-os árhatár alá tornáztta magát. A Keravill 39 988 Ft-ért árulja a Siemenst, a Skála pedig 39 900 Ft-át a japán gyártmányú Orion VH 600 RC-t (Seltront). Lapzártakor sikerült csak megtudni, hogy a Keravill idén mindössze 3500 darabot kap a Siemensből — ez a mennyiség időközben el is fogyott —, a Skála Coopnak viszont eddig legalább 8500 Seltronra sikerült szerződést kötnie, s így ebből a típusból még a második félére is várnak szállítmányokat.

Ugyancsak jó hír, hogy a „Skála-kópé” saját kockázatára, igaz, ötven százalékos előleg s tizenkét százalékos kamatok mellett részletre is árulja a 74 000 Ft-os Grundig VS 200 RC-t, amelynek kész-

letéből előreláthatólag még a második félére is futja. Felröppent a pletyka, hogy 16—17 000 Ft-ért csak lejárására alkalmas készülékkel is kirukkol a Skála. Egyelőre úgy tűnik, nem vállalják az üzletet, mivel a véleményük szerint csak irreálisan magas, 25 000 Ft körüli áron tudnak piacra dobni.

Reálisnak tartja viszont ugyanezt az árat a Centrum Nagykereskedelmi Vállalat. Még az idén kétezres Intervideo típusú lejátszó érkezik a Centrum-lás üzleteibe. A kínálat másik, vonzóbb végén helyezkedik el a Panasonic NV 730-as — a KERMI-vizsgálatok szerint ez a 64 500 Ft-ot kóstoló gép jelenti a csúcsmínőséget az állami kereskedelem választékában. Ebből az idén, akárcsak a múlt évben, ezer darabra kötött szerződést a Centrum. Jól példázta egyébként ez a típus, hogyan lehet lehetne leszorítani az árakat. A Centrum akcióját megelőzően a használtcikk-, illetve magánforgalomban még 80—90 000 Ft között mozgott az NV 730-as ára.

Erkezik még videók az országra a Ferrovill, a Casvill, a Vidia s a Titán nagykereskedelmi vállalatok keresztül, a mennyiséggel és a típusokkal kapcsolatban azonban csak egy dolog a biztos: teljesen bizonytalan.

Pontos adatokat kaptunk arról, hogy tavaly valamivel több mint húsz ezer videokészülék hoztak haza — illetve nyuszt voltamoltak el — nyugaton portyázó honfitársaink. Valószínű, hogy ennek a mennyiségnek igen nagy hányada a használtcikk-kereskedelem kínálatát gazdagította. Most azonban hallhatunk olyan jóslatokat, hogy nem kis mértékben a nagykereskedelem fokozódó aktivitásának következtében, erőteljesen csökken az árán. Egy „bizománys” szakember még azt a kijelentést is megkockáztatta: kezd telítődni a piac... legalábbis ami a mennyiséget illeti...

V. B.

ASZTALI KÉSZÜLÉKEK

Helyezés	Gyártó, típus	Rendszer	Ár nyugat-német márkában	Hazai árak			Képmínőség	Hangmínőség	Szolgáltatások	A magazin minősítése
				Új vammérték	Bizományi	Fotó-elektronik				
1	Nordmende V502	VHS	2500	100 000			nagyon jó	kitűnő	jó	nagyon jó
2	ITT VR 3995	VHS	2850	106 000			nagyon jó	kitűnő	jó	nagyon jó
3	Grundig VS 380 HiFi	VHS	2700	110 000			jó	kitűnő	nagyon jó	nagyon jó
4	Philips VR 6860 HiFi	VHS	2550	100 000			jó	kitűnő	jó	nagyon jó
5	Mitsubishi HS—410	VHS	2200	88 000			jó	kitűnő	jó	nagyon jó
6	Sharp VC—488	VHS	2300	92 000			jó	nagyon jó	jó	nagyon jó
7	Panasonic NV—810	VHS	2100	84 000			kielégítő	kitűnő	kielégítő	nagyon jó
8	Panasonic NV—850	VHS	2000	80 000			jó	nagyon jó	kielégítő	jó
9	Orion VH 2004 HS	VHS	2000	80 000			jó	nagyon jó	jó	jó
10	Grundig VS—320	VHS	2100	84 000			jó	jó	nagyon jó	jó
11	ITT Digicontrol VR3946	VHS	1950	78 000			jó	jó	nagyon jó	jó
12	JVC HR—D565EG	VHS	2500	100 000	150 000		jó	kitűnő	jó	jó
13	Hitachi VT—88CT	VHS	2500	80 000			jó	kitűnő	kielégítő	jó
14	ITT VR 3976	VHS	2400	96 000			jó	kitűnő	jó	jó
15	Blaupunkt RTV 324	VHS	1950	80 000			jó	jó	jó	jó
16	Loewe OC 70H	VHS	2100	84 000			jó	kitűnő	kielégítő	jó
17	Grundig VS 220	VHS	1900	72 000	75 000	59 000	jó	jó	jó	jó
18	Panasonic NV—730EG	VHS	1700	68 000	60 000	63 000	jó	kielégítő	jó	jó
19	Grundig VS—310	VHS	1900	72 000			jó	kielégítő	nagyon jó	jó
20	Sharp VC—5F3C	VHS	2000	80 000			jó	nagyon jó	jó	jó

21	Panasonic NV—460	VHS	1600	64 000	60 000	71 000	jó	kielégítő	kielégítő	jó
22	JVC HR—D160EG	VHS	1900	76 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
23	Telefunken VR—940	VHS	2000	80 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
24	Panasonic NV—230	VHS	1300	62 000			jó	kielégítő	jó	jó
25	Mitsubishi HS—400G	VHS	1950	78 000			jó	nagyon jó	jó	jó
26	Panasonic NV—870	VHS	2400	96 000			jó	kitűnő	jó	jó
27	Blaupunkt RTV 434 EG	VHS	2700	108 000			jó	kitűnő	jó	jó
28	Philips VR—6660	VHS	1900	76 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
29	Orion VH 250KT	VHS	999	40 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
30	Tensai TVR 1360	VHS	998	40 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
31	Fisher FVH—P725	VHS	1650	68 000	75 000		jó	kielégítő	kielégítő	jó
32	Akai VS—15EG	VHS	2100	85 000			kielégítő	nagyon jó	kielégítő	jó
33	Mitsubishi HS—319G	VHS	1800	72 000			jó	kielégítő	jó	jó
34	JVC HR—D455EG	VHS	2200	88 000			jó	jó	jó	jó
35	Sharp VC—381GB	VHS	945	40 000			kielégítő	kielégítő	kielégítő	jó
36	Mitsubishi HS—306	VHS	1350	55 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
37	Panasonic NV—430EG	VHS	1400	56 000	50 000	50 000	jó	kielégítő	kielégítő	jó
38	JVC HR—D150	VHS	1600	64 000			jó	kielégítő	jó	jó
39	Hitachi VT—63CT	VHS	1450	58 000			jó	kielégítő	jó	jó
40	Fisher FVH—P722K	VHS	1500	60 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
41	Hitachi VT—64CT	VHS	1500	60 000			jó	kielégítő	jó	jó
42	Fisher FVH—P840	VHS	2500	100 000			jó	nagyon jó	jó	jó
43	Samsung VB—510TC	VHS	1250	50 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
44	Akai VS—304ED	VHS	1600	64 000	63 000	65 000	jó	kielégítő	kielégítő	jó
45	Tensai TVR 1100	VHS	1298	52 000			jó	kielégítő	kielégítő	jó
46	JVC HR—7600MS	VHS	2900	116 000			jó	jó	jó	jó
47	Tensai TVR 950	VHS	1050				kielégítő	kielégítő	kielégítő	kielégítő
48	Telefunken VR—970	VHS	2300	92 000			jó	jó	jó	kielégítő
49	Grundig VS 285	VHS	2500	100 000			jó	kielégítő	nagyon jó	kielégítő
50	JVC HR—D110	VHS	1200	48 000	58 000	58 000	jó	kielégítő	jó	kielégítő
51	Fisher FVH—P720K	VHS	1400	55 000	69 000	61 600	jó	kielégítő	jó	kielégítő
52	Sharp VC—585	VHS	1800	72 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő
53	JVC HR—D111	VHS	1300	52 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő
54	Blaupunkt RTV311	VHS	1800	72 000			jó	kielégítő	kielégítő	kielégítő
55	JVC HR—D120	VHS	1400	56 000	65 000	68 000	jó	kielégítő	jó	kielégítő
56	Philips VR—6560	VHS	1850	74 000			jó	kielégítő	kielégítő	kielégítő
57	Blaupunkt RIV 404	VHS	2100	80 000			jó	nagyon jó	kielégítő	kielégítő
58	Sharp VC 483G	VHS	1495	60 000			jó	kielégítő	kielégítő	kielégítő
59	JVC HR—D121	VHS	1700	68 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő
60	Philips VR—6460	VHS	1498	60 000			jó	kielégítő	jó	kielégítő

HORDOZHATÓ KÉSZÜLÉKEK

Helyezés	Gyártó, típus	Rendszer	Ár tunerrel	Hezai árak				Képmínőség	Hangminőség	Szolgáltatások	A magazin minősítése
				Új vasmérték	Bizományi	Fotó-elektronika	Ototért				
1	Panasonic NV—180	VHS	3200	130 000	200 000	180 000	180 000	jó	jó	jó	jó
2	Olympus VC 104E	VHS	3200	130 000	150 000	160 000	180 000	jó	jó	jó	jó
3	Hitachi VT—8CT	VHS	3400	140 000				jó	jó	jó	jó
4	JVC BR—6200	VHS	3600	145 000				jó	jó	kielégítő	jó
5	JVC HR—S10EG	VHS	3200	130 000				jó	jó	kielégítő	jó
6	Saba PVR 6083	VHS	3200	130 000				jó	jó	kielégítő	jó
7	Mitsubishi HS—710G	VHS	1800	72 000				jó	jó	kielégítő	jó
8	Sharp VC—3300	VHS	2200	90 000				jó	jó	kielégítő	jó
9	Dual VR 82	VHS	3100	130 000				kielégítő	jó	jó	jó
10	Hitachi VT—7	VHS	2900	120 000				jó	jó	jó	jó
11	Orion VP—10	VHS	2000	80 000				kielégítő	jó	jó	kielégítő

Ha jön a kuzin Sanghajból...

... akkor szerencsénk van. Ellenkező esetben könnyen meglehet, hogy hiába ácsingozunk a devizás boltok kirakata előtt irigységől sárgulva: a dollárért, márkáért vásárolható technikai csodák, az áttetsző üveg ellenére is, fényévnyi távolságra maradnak tőlünk.

Talán nem árt elismélni a szabályt: magyar állampolgár legfeljebb 2000 forint értékű „kemény” valutát őrizgethet otthon legálisan. Ennek az összegnek az ésszerű összevonására csak akkor van mód, ha vér szerinti (apa, anya, gyerek) rokonok kívánják egy összegben elkölteni a nagyjából 50 dollárt érő valutakeretet. Persze nem korlátlanul, hiszen ez esetben egy 14 gyerekes család — megfelelő igazolás után — már vihetné is — mondjuk — a JVC HRD 150-es készüléket 800 dollárért. Nyilván ennek megelőzése érdekében döntöttek úgy az illetékesek, hogy az összevonható valutakeret legfeljebb a négytagú „családmódelli” el-

fogadható; ennél több vér szerinti rokon létezését már nem vehetik tudomásul a devizás boltokban.

Maradjunk tehát a realitásoknál, vagyis annál a szerencsés esetben, amikor valaki tartós külföldi kiküldetésből, esetleg rövidebb úton megspórolt napi díjjal, vagy kamionszofortként tér haza külföldről, s így minden különösebb gond nélkül betérhet a KONSUMEX három fővárosi boltja közül valamelyikbe. (Közülük is csak azokba, amelyek nem a hazánkban diplomáciai szolgálatot teljesítőik részére tart fenn a vállalat.) Az árak itt lényegesen eltérnek a „szokásos” devizás boltokétól, nem is véletlenül; hiszen a viszonylag szűk vásárlásra jog-

sult kör számára másféle módszerrel kalkulálják az árakat.

Érdeemes végigbongészni a diplomataboltok és a nagyközönség számára is „nyitott” Intertourist, Utatourist és a Centrum-Quelle devizáért igénybe vehető boltjainak kínálata és árai közötti különbségeket. (A MALEV Tax-Free Shop-ját szándékosan hagyjuk ki a felsorolásból, hiszen videokínálatuk pillanatnyilag egy másoros kazettára korlátozódik, melyről 39,50 dollárért a magyar konyha jellegzetességeit tanulhatja az idegen.)

Kezdjük a sétát az Intertouristnál, ahol az árak (helyell-közzel) követik a külföldi tendenciákat. A készülékek árat minden alkalommal a beérkező napján érvényes valutakurzusáruk határozta meg, ebből adódik, hogy azonos készülékek ±5 százalékos eltérést mutatnak az Utatourist üzletneke árעדולítóit. Műsoros kazettaként pillanatnyilag a már említett szakácskönyv kapható 22,50 dollárért. Ami a vásárlási lehetőségeket illeti, addig nincs különösebb gondja a magyar vásárlónak, míg üres kazettára vágyik.

Ennél nagyobb értékű video, vagy videotartozék megvásárlására — hacsak nem diplomata, tartósan kiküldött vagy kamionos — legfeljebb akkor gondolhat, ha az üzletbe kézen fogva elkiséri a sanghaji kuzin is, akit természetesen semmiféle devizajogszabályok nem gátolnak abban, hogy azt vegyen dollárért, amit akar. A logikáját ne kutassuk, de tény, hogy a kuzin Sanghajból nem utalhat át egy árva centet sem magyar rokonainak, a vásárlás kizárólag akkor üthető nyélbe, ha ő is jelen van az üzletben. (Egyebek között ez a gátja annak, hogy az Intertourist is megvalósíthassa a katalógus utáni árusítást, mely pillanatnyilag csak a Quelle házótartókra létezik.) Ha a külföldi rokon megvette, kifizette a videót, akár ott az üzletben a rokonok markába nyomhatja: az ajándékozás tényének igazo-

KONSUM diplomata-áruház

JVC HRD 120	625 dollár
JVC HRD 150	668 dollár
JVC HRD 565	941 dollár
JVC HR 7000	986 dollár
JVC TU 28 (turner)	347,40 dollár
JVC AAP 25 (edapter)	129,90 dollár
JVC HR 26-50 (hordozható)	708,30 dollár
JVC GKN 7 (kamera)	867 dollár
SABA VR - 5004 (video)	602 dollár
SIEMENS FM 364 (video)	649 dollár
GRUNDIG 2 x 2 h (video)	584 dollár
GRUNDIG VS-200 (video)	613 dollár

Kazetták:	
JVC E 180	7,90 dollár
SONY E 180	8,20 dollár
BASF E 180 SHG	8,80 dollár
BASF SH9 240	9,90 dollár
TDK E 180	7,80 dollár

lására elegendő megőrizni a boltban kapott számlát, s két tanú jelenlétében ajándékozásevetel iratni, amely tartalmazza a készülék típusát, számát és az ajándékozó, valamint a saját adatainkat. (Vámat természetesen már nem kell fizetni.) Ezzel legalizáljuk a készülék tulajdonjogát, s nyugodtan kiküldhetjük külföldre javítani is, ha szükséges, vagy felajánlhatjuk a bizományaink megvételre.

Ebből a szempontból talán a leguralkalmasabb vásárlási lehetőséget a Centrum-Quelle Váci utcai üzlete biztosítja, ahol a világszerte ismert cég egységes szezonkatalógusából válogathat a vevő előnézőtől a videógépe mindenféle terméket. Bár a boltban készleget adnak magyar nyelvű szórólapot az érdeklődőknek, nem árt néhány dolgot megismerni ezzel a kereskedelmi formával kapcsolatban. A Centrum-Quelle boltjainban a devizaszámlával rendelkező magyar állampolgárok rendelhetnek (az OTP-től kell igazolást kérniük arról, hogy számlájuknak milyen összegig van fedezete), s több mint két éve lehetőség van arra is, hogy

Alábbi táblázatunk természetesen nem lehet teljes, hiszen a devizázott árusító üzlethez kínálati lapzartánk óta nyilvánvalóan változott már. Az éppen érvényes devizaaíróvalakhoz képest módosulhatott az egyes készülékek ára is. Am annak, akinek módja van értékesbe műszaki berendezéseket vásárolni a devizázott árusító boltokban, tájékozódásképpen érdemes átböngésznie gyorslistánkat. (Az Intertourist által megadott készülékárakban a csatlakozókábel és a próbakazetta ára is benne van.)

INTERTOURIST

JVC HRD 150	800 dollár
JVC HRD 175 (stereo)	1715 dollár
FISHER P 725	890 dollár
NORDMENDE V 304	1006 dollár
GRUNDIG VS-200	863 dollár
SIEMENS FM 362	794 dollár
SABA VR 6007 (stereo)	951 dollár
JVC GXN 7 (kamera)	1288 dollár
SHARP XC 54 (kamera)	465 dollár
Színes tévék:	
JVC 7755	733 dollár
(51 cm-es képernyő) ◊	
JVC 7255 (51 cm-es)	489 dollár
C 21 55 (55 cm-es)	809 dollár
(sarított képcsöves)	
SONY KV 2764	989 dollár
GRUNDIG 55-245/9	799 dollár
ITT 3765	1032 dollár
(digitális beépített teletexttel)	

Kazetták:
 BASF, TDK típusok
 180 perces 11,50 dollár
 240 perces 12,80 dollár

UTASTOURIST

JVC HRD 120	790 dollár
FISHER P 725	1020 dollár
Színes tévék:	
SONY KV 1882 ME 3	742 dollár
FISHER FTM 551	824 dollár
JVC AV 26	1020 dollár
JVC 7255	478 dollár
JVC 7755 E	719 dollár
JVC CX 80 ME (hordozható)	460 dollár
Kazetták:	
BASF E 180	8,90 dollár
BASF F 240	11,50 dollár
TDK E 180	11 dollár

QUELLE forintért is árusító üzlete

UNIVERSUM	38 000 Ft
UNIVERSUM	35 000 Ft

Videóra jelenleg nem vesznek fel előjegyzést, mielőtt az üzletet szeretnének felkutatni, csak az a 867 068-es számú érdeklődni arról, hogy érdemes-e egyáltalán odamennünk.

Színes televíziók:

UNIVERSUM:	
70 cm-es képernyő ◊	57 000 Ft
85 cm-es	40 900 Ft
42 cm-es	29 200 Ft

Kazetták:
 SONY 180 perces 2 darabos 1200 Ft
 240 perces 2 darabos 1700 Ft

A QUELLE forintért is árusító boltjában kamera és másorok kazetta nem kapható. A megrendelt termékek ára rendeléskor fizetendő, a beérkezett árú postázásra pillanatnyilag nem változhat az üzlet. A rendelés felvételétől számított 60–90 napon belül átvehetünk az ár beérkezésére.

a nyugaton élő rokonok ajándékokat küldjenek itthoni hozzátartozóiknak a katalógus kínálatára alapján. (Kivéve a CB-rádiót, amely nem küldhető ajándékba!) A videók és számítógépek esetén a vátmetélt nem a katalógus napi DM-árfolyammal történő szerzést adja, hanem egy állandó 33-as sorozó. A vátmetélt csak VHS rendszerű képmagnók esetében a felére (22,5, illetve 15 százalékra) csökken, ha a készüléket saját használatra vesszük vagy kapjuk és nem kívánjuk eladni. A többi árucikktől eltérően, a videók és számítógépek vátmetélt csak átvételkor — vagyis itthon — és nem forintban fizethető ki. A garancia ideje 1 év, a szállítási határidő általában 8 hét. Nem árt tudni, hogy a hazánkban érvényes SECAM rendszer és OIRT hangnóra miatt, a katalógusból a 100 DM-val ugyan drágább, de a mi vételi lehetőségeinkre alkalmas készülékeket ajánlják és érdemes ezt venni. (Jelölése a katalógusban „SECAM—OST Empfangsteil”, illetve „DDR—Color Empfangsteil”.) A katalógus alapján kiválasztott készülékek

5,5 MHz-es hangnóval érkezik, ezért ezeket át kell hangoltatni. Ennek költségét a katalógusár nem tartalmazza. Két-nórási (OIRT—CCIRT) esetén a költségek 1200–1500 forint körül alakulnak. A katalógusból való válogatás esetén ne tévesszen meg senkit, hogy a QUELLE-hálózat valamennyi készüléke Universum névre hallgat: az áruházláncolat minden évben a legismertebbet gyártó 10 „csúcskézületét” kínálja a katalógusban egységes márkaneven.

Nézünk tehát az Universumok kínálatát videóban, kamerában, színes tévében és monitorban — persze most márkában számolva: az idei nyári katalógus legolcsóbb videója csak lejátszik, az ára 798 DM. A hozzávaló 13 cm-es képernyőátmérőjű monitor 848 DM. A VHS rendszerű készülékek legrágábbika 2598 DM: szolgáltatásai közül csak egy a 365 napra előre programozható felvételt (ki tudja, mi lesz akkor a műsor?), természetesen Hi-Fi stereoóban rögzít és játszik... A 8 mm-es készülékek 1898–2998 DM áron kaphatók, s 2998 DM annak a

Super-Beta Hi-Fi S1—HF 950 ES Sony újdonságnak az ára, amelyet csak igényes profinknak ajánl a QUELLE. Ugyancsak Sony-termék a két 8 mm-es kamera 2998–4498 DM között. A „hagyományos” kamerákat ezúttal egy Blaupunkt készülék képviseli 4798 DM-ért és ugyanennyibe kerül a közös Universum márkanevre hallgató felvevő is.

Kazetták: nézzük előbb az üresket, hiszen a másorokazetta-kínálat megér egy külön misét. A VHS rendszerű kazetták Sonyéktól 120–240 perc játkévidővel 39,90–69,90 DM között alakulnak, háromdarabos egységcsomagban. A Béta-kazetták ára ugyanebben a kiszérelésben 130–215 percc között 49,95–75 DM. A 8 mm-es kazetták ára darabonként 30–90 percc között, 30–45 DM.

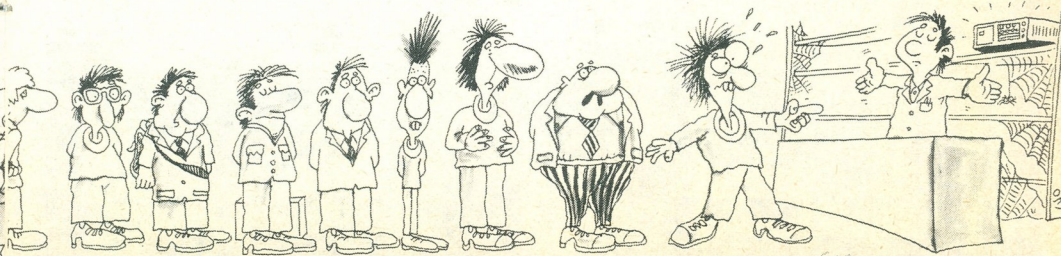
S most lassuk, mit kérhetünk, mit vehetünk a másorokkazetták közül. A kínálat kétségkívül bőséges (van vagy 100 program), ám mielőtt nagyon belemélyednénk a műszaki cikkek katalógusának és a külön videóprogramokról készült színes füzet kínálatába, nem árt tudni,

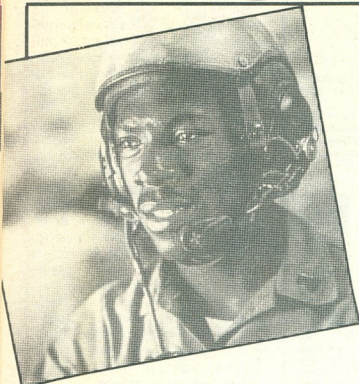
Vásárlás

hogy ezek közül magyar vásárló számára nem mindegyik rendelhető és ajándékba sem kérhető. Aki nem hisz az üzlet alkalmaitozainak, a saját kárán tanulhat, hiszen a tilalmi listán szereplő filmeket a vámellenőrzés után nem adják ki, s az árat sem kaphatja vissza a vásárló. Elkeseredésre persze semmi ok, a kínálat 19–99,95 DM ár között igazán bőséges és a tilalmi listán még csak véletlenül sem a vértől csurgó akciós és horrorfilmek szerepelnek. A vasokli hűsők löhetőek, üthetőek, a lángozatok hűröghetőek, a lángnyelvek akár a tévé tetejét is megperzselhetik, ha a nyájás néző megfizeti az árat.

Ellenben tilos megrendelni a nálunk is nagy sikerrel játszott „A postás mindig kétszer csenget” című filmet, vagy „Az utolsó amerikai szűz” című műsort, amely ígéretes címével ellentétben, bájos csacska történet három srácról, akiknek sehogysom akar összejönni, hogy végre férfivá asszák őket... A videóprogramokat tartalmazó katalógusra vonatkozó tilalom nagy egy egész oldal kínálatból zárja ki a hazai nézőt, aki így szegényebb lesz azáltal, hogy a képernyőjén akkor nézhessen meg Ornella Muti, Nastassja Kinski vagy Sydney Rome báját, amikor neki éppen tetszik. A kivonatos sztorikból és a mellékelt korhatárjelölésekből pedig úgy tűnik, hogy a filmekben nincs semmi pornográfia: többségükben mérsékeltlen pikáns vagy éppen könnyeket megható romantikus jeleneteket rögzítettek videoszalagra a film készítői. A „Kék paradicsom” című történetet 6 (I) éven felülieknek ajánlja a katalógus, s a legígéretesebb borbóval készült kazetta — egy szép és anyaszült meztelen medellről —, története s gyártók szerint is csak 16 éven aluliak számára nem ajánlott — számunkra mindez mégis tiltott csemege. Hogy a felnőt, hazai lakosságot ki és miért akarja éppen ezektől a filmekől megóvni, arra kár magyarázatot keresni, mert valószínűleg semmiféle ésszerű indoka nincs.

SZENES ÉVA

Legjobb védekezés a támadás

Nem ritka, hogy egy színész vagy énekes sokadik filmjével-lemezével emelkedik a

szupersztárok sorába, és ezután korábbi munkáira is reflektorfény irányul — az évek óta a polcon porosodó lemezek hirtelen fogyni kezdenek, a korábban félháza előtt menő filmekre tödulni kezd a közönség.

Élőző számunkban írtunk arról, hogy a színes bőrű Eddy Murphy 1985-ös filmjével, a „Beverly Hills-i zsarú”-val tarolt: megkapta az Ev Szuperkomikusa címet. Nos, ez jó hatást gyakorolt egy évvel korábban forgatott filmje népszerűségére is: a Legjobb védekezés a támadás című komédiája ma az egyik legkeresettebb videokazetta a boltokban.

A fergeteges késkomédiában Dudley Moore a partnere, akinek komikus képességeiről már számtalanszor meggyőződhetünk a hazai mozikban is. A történet lényege, hogy T. M. Landry hadnagy (akit Murphy alakít) és Wylie Cooper amerikai átlagpolgár (Moore) egy különös elektronikus jelenség révén kapcsolatba kerülnek, és bár több mint tízezer kilométernyire vannak egymástól, cselekedeteik mégis összekapcsolódnak, összefüggnek. Ami persze egy sor mulatságos incidenshez vezet. Ha még azt is eláruljuk, hogy a hadnagy rettenthetetlen katona, míg az átlagpolgár arمولyan szerencsétlen alak, aki az ágyban is sorozatos kudarcokat szenved, akkor némi képet alkothat róla a kedves olvasó, hogy miféle incidensekről lehet is szó.

(Willard, 1984)

Carmen

Még sokunk emlékezetében ott él Carlos Saura katartikus hatású táncfilmje és a sugárzóan tehetséges főszereplő, Laura Del Sol. A kritikák csak felsőfokon beszéltek az elsőfilmes táncsnőről, és leszögezték, hogy megvan az igazi, az örök Carmen, kár tovább keresni.

Francesco Rosi azonban tovább kereste és a jelek szerint meg is találta. 1984-ben forgatott operafilmjének főszereplőjéről (talán ugyanazok) a kritikusok azt írták, hogy megvan az igazi, az örök Carmen, kár tovább keresni... Julia Migenes is elsőfilmes, akárcsak „kollégájója” volt. Igaz, míg Laura Del Sol csak a testével

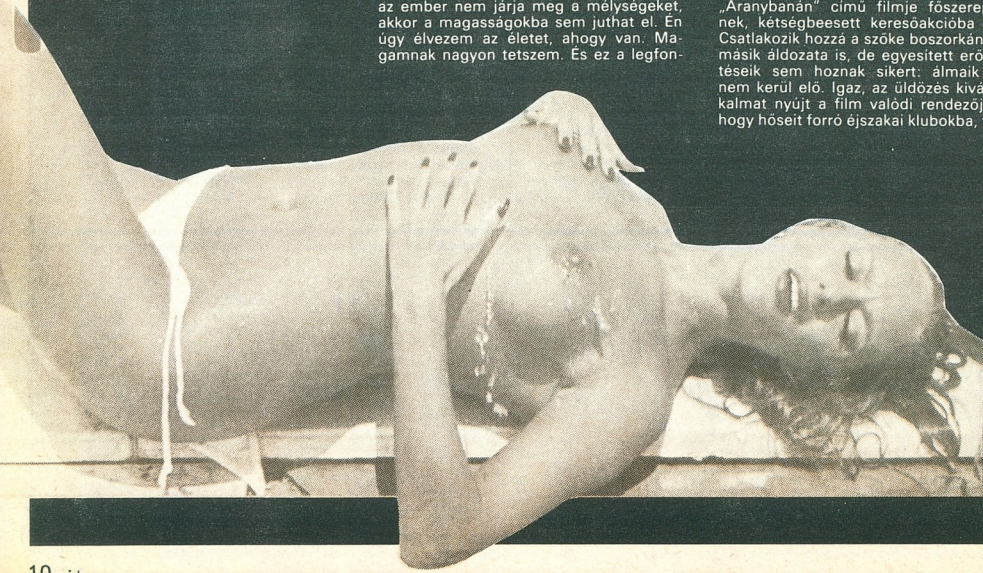
Aranybanán

A képen látható osztrák születésű Sybil Danning a nyolcvanas évek vége mozijának egyik legkeresettebb szexsztája.

Egyetlen, ám nagyszerűen befektethető” tőkéje a teste, amit ma már öt földérsz férfial bűmulhatnak vágyakozva a filmvásznon. Persze nem volt mindig így; a sikerhez rögzös és fáradságos út vezetett. Ime, a művésznő nyilatkozata:

„Semmi kedvem nyugodtan és kedélyesen éldogélni. Mindenáron kariert akartam csinálni. A nyugalmas éldogélés unalmas, sőt a végén még halálos is lehet. Ha az ember nem járja meg a mélységeket, akkor a magasságokba sem juthat el. En úgy élvezem az életet, ahogy van. Magamnak nagyon tetszem. És ez a legfon-

tosabb. Egy nőnek mindig tudnia kell, mit akar.” A kőtbláakra kívánczó gondolatok után ismerkedjünk meg azzal a filmmel, amelyik a szép Sybil számára meghozta a szerencsét: nem különösebben meglepő, hogy az általa formált hősnő egy férfifaló vamp, aki miután halálosan magába boldondítja legfrissebb áldozatát, egy filmrendezőt, eltűnik, mint a kámför. A rendező, aki mindenáron öt akarja megszerezni „Aranybanán” című filmje főszereplőjének, kőtségbeesett keresőakcióba kezd. Csatlakozik hozzá a szőke boszorkány egy másik áldozata is, de egyesített erőfeszítéseik sem hoznak sikert: álmaik nője nem kerül elő. Igaz, az üldözés kiváló alkalmat nyújt a film valódi rendezőjének, hogy hőseit forró éjszakai klubokba, titkos

játszik, ő a hangjával is. Egészen pontosan *főként* azzal. Don José a Saura-film-ben az egészen kivételes képességekkel rendelkező Antonio Gades volt, de Julia Migenes sem panaszodhat: az ő partnere Plácido Domingo, aki Pavarotti mellett a világ legkeresettebb tenorja. Ez a film nem tereben játszódik, mint Sauráé, és nem fonódik össze a mai történettel: Rosi hangjegyről hangjegyre követi Bizet zenéjét és a jelenetek a szabad ég alatt, spanyol földön játszódnak: a véres bikaviadal a valódi arénában, a napfényben szikrázó andaluziai utcák, a romantikus, valódi cigánytábor olyan atmoszférát teremtenek, amelyben a dráma valódi tragédiává nővi ki magát. A zenekart Lorin Maazel vezényli, a koreográfiát pedig — és ezért joggal megérdemelné a művészi fair play díjat — maga Antonio Gades készítette...

(Rosi, 1984)

China Blue

— nappal és éjszaka

Nagy közönségsikert aratott Magyarországon is A smaragd románcia című film, számtalan újságíró foglalkozott a producer-rendezővel, Michael Douglas-szel. Erdemtelenül kevés esett azonban a női főszereplőről, Kathleen Turner-ről, akinek pedig legalább annyi része van a sikerben, mint nyalka partnerének. (Azóta egyébként a televízió egyik zenés műsorából közvetve értesültünk arról, hogy elkészült a film folytatása is: az egyik videoklipen a „Smaragd” három főszereplője énekel, és közben kockákat láthattunk közös filmjükből, amiben viszont sehogyan sem lehetett ráismerni az itthon vetített részre. Kíváncsian várjuk hát a folytatást.)

A jöszemű rendezők azonban „felfedezték” Kathleen Turnert, és tavaly forgatott filmjében máris olyan szupersztár partnerrel játszották, mint Anthony (Psycho) Perkins. Ez a szerep igazi jutalomjáték egy színésznőnek: a történet főszereplője egy csinos, barna hajú divattervező, aki ket-

tős életet él. Nappal sikeres, távolságtartó üzletasszony, aki hűvösen bánik a férfiakal, míg éjszaka hosszú szőke sörényű prostitúttá alakul át, aki a város piros lámpás negyedében éli ki (illetve meg) erotikus fantáziáját. A felcíccelt szaténruhát viselő szexbomba — kinek „művészeve” China Blue, az ügyfelek kívánságára eljátsza Lolita vagy akár Jeanne d'Arc szerepét.

China Blue életében két férfi játszik főszerepet: az egyik egy bizonyos Bobby Grady, aki „nappal” a híres divattervezőnő beosztottja, és aki rövid idő alatt rájön, hogy a nő kettős életet él, valamint egy neurotikus pap (természetesen Perkins), aki a szőke prostitúttban a számára elérhetetlen hatalmat és erőt látja megtestesülni. Csak egyetlen választási lehetőséget lát maga előtt: vagy kiszajgíttani, birtokolni a nőt, vagy megsemmisíteni. Az erotikus-neurotikus filmdráma erről az élet-halálharcról szól.

(Russel, 1985)

bárokba, valamint a gyönyör egyéb fellelési helyeire irányítsa és hosszan elidőztesse.

Becsületükre legyen mondva, hogy a legdúsabb kebel és legvonzóbb öl sem fedteteti velük álmaik asszonyát — igaz, azért kétségtelenül lelnék némi vigaszra.

(Starlight)

A Muppetek elfoglalják Manhattant

Újra itt vannak a kedves régi ismerősök! Breki, Miss Röfi, Topi Mackó és a többi búbajos szörnyeteg. Szülőatyjuk, Frank Oz jó lóra tett, mikor kitalálta őket, hiszen a világ kedvenceivé előlépett báballátakkal bármit el lehet játszani, velük aztán tényleg akármí megeshet! Az ötletek tárháza kimeríthetetlen. Négy évvel az előző, nagy sikert aratott egész estét betöltő film elkészítése után forgatták ezt a legutóbbi, amelyben a Muppetek nem kisebb vállalkozásba fognak, mint hogy meghódítsák a világ show-iparának egyik fellegrát, Manhattant. (A képen égnék lökött karokkal vicсорító dobos például ennek érdekében még egy „I love New York”-trikót is magára húzott.)

A világhírhez vezető utat mindenesetre sokkal kevésbé rögsnek képzelte Breki és Miss Röfi. Egyik producerirodából, egyik broadway kocsmából, és egyik ámulattól a másikba esnek. Brekit ráadásul elüti egy autó, és attól fogva a zöld főhős emlékezetkiesésben szenved. A premier estéjén az egész társulat őt keresi, ám Breki szórén — pardon: bören—szálán eltűnt. Nem áruljuk el, hogy előkerül-e, a 90 percnyi jó szórakozást viszont garantáljuk. Erre egyébként nemcsak a Muppetek jelenléte a biztosíték, hanem olyan sztárok vendégfellepte is, mint Liza Minnelli és Brooke Shields. Ki-ki tetszése szerint választhat, hogy az élők vagy az élettelenek tetszenek neki jobban.

(Oz, 1984)

Technikai szempontból igazi szuperprodukciónak számít a Csillagok háborúja, a Birodalom visszavág és a Jedi visszatér. Mindhárom film felvonaltatta az amerikai special effect* ipar legjelesebb képviselőit. A video és a film varázslatait a trilógia alapján ismertetjük.

Vegyünk egy teljesen hétköznapi képet bármelyik „ci-fi” filmből: űrhajó repül a világűrben. Ehhez a képi megjelenítéshez az úgynevezett blue screen eljárást alkalmazzák, amely lényegében egy filmlabo-

rálási módszer. Ennek televíziós változata, a blue-box technológia ma már talán közismertebb, pedig az olv a hagyományos film világából való. Mindkét módszer abban hasonlít egymásra, hogy például az űrhajómakettet kék tartóelemen kék háttér elé helyezik, s ezt a képet kombinálják össze például a

„csillagos éggel”. Jelentős szerepet kap a világítástechnika, mert nem mindegy, hogy milyen árnyalatú kék színt használnak. A televíziósoknak egyszerűbb a dolguk, mint filmes kollégáiknak, ugyanis ők látják munka közben is, hogy mit csinálnak, míg a filmesek csak laborálás után. Persze ma már vannak olyan modern filmkamerák is, amelyeket videokamerával kombináltak össze, így egyszerre két felvétel készül, az egyik filmre, a másik videóra. Az utóbbi segítségével ellenőrzik például a képbeállítását, a világítást. A videokamera jeléből az elektronikus képkeverő beállításra képes kiszűrni egy-egy színt is elektronikus úton.

Ezt a megoldást chroma-key-nek nevezik, ennek csupán egyik üzemmódja a blue-box, amikor is a kék színt szűrik ki az eredeti képből és a helyére egy másik kamera videojelét — például a „világűr” ábrázoló képet illeszthetik. Ehhez a trükközésért választották éppen a kék színt, mert az, a szem kivételével teljesen hiányzik az emberi testről. Arra persze gondosan ügyelni kell, hogy a szereplőn vagy a tárgyon semmi ne legyen kék, különben a kontúrok mentén „foszlásnak indul” a trükk-kép.

Érdekességként megemlítjük, hogy a csillagos háttér egy nagyméretű, számtalan helyen

Varázslat vásznon és képernyőn

átszűrte a fotókartonból készí-
tik, amit hátulról szőrt fényel
átvilágítanak. A hagyományos
filmben a bluescreen megva-
lósításához elektronikus szűrős
helyett benyolult optikai és
filmlaborálási megoldásokkal
alkalmaznak. A végeredmény
ugyanaz: a két kamera képet
egy térben látjuk és reálisnak
érzkeljük. Amíg azonban a té-
vétechnikai eljárás során az
eredményt azonnal látjuk, addig
a filmttechnikai megoldás meg-
követeli, hogy időben egymás
után végezzük az összetett kép
egyes részleteinek felvételeit.
Pontos mérésekre, aprólékos
munkára van szükség. Ez az oka
annak, hogy egy-egy ilyen nagy
trükkigényű készülő film for-
gatása akár egy-két évig is el-
tarthat.

A tévés technológiák gyors-
abbak és egyszerűbbek. A kis-
csiny képernyő nem követel
olyan precíz kivitelezést, mint a
cinemascope mozivásznon. Jo-
gosan vetődhet fel a kérdés;
miért nem készülnek tehát televí-
ziós technikkával sci-fi-sorozatok,
miért választják az alkotók
még ma is szívesebben a cellu-
loidszalagot. A válasz egyszerű:
a televíziós műsorok nem jelen-
tenek akkora üzletet, mint a
szuperfilmek. Azok a speciál ef-
fekt szakemberek, akik Lucas-
nak dolgoznak, annyi pénzt is
elkérhetnek egy-egy trükkjü-
kért, amennyibe egy tévésoro-
zat egy teljes epizódja kerül.

Mellekélkül egy művelter-
vez a Jedi visszatér című film
rajzos forgatókönyvéből (1.
kép). Annak a csatajelenetnek
egy beállításáról van szó, amik-
or a „Halálcsillag” megtá-
madja a jó ügyért harcoló űr-
vadászgépek. A tervezők a ké-
pet technológiai szempontból
alkotóelemekre bontották. Ez
az jelenti, hogy körülbelül
ugyanannyi részfelvételt, össze-
játszást kell készíteni, ahány
elemből a kívánt látvány össze-
áll. A rajzon robbanások, cikázó

lézersugarak látszanak, továbbá
a „Halálcsillag” felett egy repül-
ő űrvadász, üldözővel a nyo-
mában.

A robbanásokat előre felvet-
ték, majd a képre illesztették.
Erre több módszer is kínálkozik:
legismertebb és legegyszerűbb
a háttérvítés. A „Halálcsillag”
felszínét a maketthez képest
nagyított változtatban is elké-
szítették (2. kép), amely felett ma-
ga a kamera száguld végig. Ha
a rohanó talaj fölé a már emlit-
tett blue-screen eljárással az
űrszerkezetet trükkölik, máris
megkapjuk a repülés illúzióját.
Kiegészítheti még a hatást, ha
az űrszerkezetek térbeli pozíció-
ját is változtatják.

A térben gyorsan távolodó
űrhajót viszont úgy veszik fel,
hogy a kamerát egy sinre helye-
zést kocsiira állítják, majd az áll-
ványra szerelt modulzatlan mo-
delltől gyorsan eltávolítják.

A lézersugarakat, lövéseket
utólag kopirozzák a képre, rend-
szertint komputerek által vezé-
relt animációs eljárással. Az
ilyen képeket általában több
részfelvételtől rakják össze,
kockaként, hosszadalmas, tü-
relmes munkával. Hasonló mó-
don készül a sokak által meg-
csodált „lézerkardívás” is.

A szereplők egyszerű, fekete-
festett, vékony pengéjű „kard-
dal” vívtak. Ahogyan a szerep-
lők mozgatták a fegyvert, úgy
változott annak hosszúsága is
a perspektivikus rövidüléseknek
megfelelően. A fekete színű
pengé kockaként változó hosz-
szát utólag vakták „lézercsiklák”
— optikai vagy elektronikus vo-
nallal — töltik ki. A trilógia ne-
vezetes vívási jeleneteinek fel-
vételeihez filmszalagra átjárt-
szott digitális videóképet hasz-
náltak.

A videóképek rögzítése ugyanis
sokféleképpen történhet. A leg-
régebbi technológia éppen a
filmszalagra való átjásztás. Ezt
még a fekete-fehér televíziózás
idején dolgozták ki, és általáno-

san elterjedt felvételi módszer-
ként alkalmazták megfelelő
mágneses képrögzítési technoló-
giára hiányában. Ennek az eljá-
rásnak a nagyon leegyszerűsít-
ett sémája egy képernyőről
fényképező filmfelvételhez ha-
sonlítható. A színes televíziós
kép filmszalagra való rögzítése
azonban újabb nehézségeket
vetett fel, ráadásul mind a régi,
fekete-fehér átírás, mind pedig
a mai színes átírás minősége
kifogásolható. Ennek fordított-
ját, a filmről videóra való átjás-
ztást — éppen a műsoros ví-
deokazeták iránti igény meg-
növekedése következtében —
nagyüzemi úton alkalmazták.
Ezek a filmvetítő projektorok
egy kamerával vannak egybe-
építve. Sokszor negatív film-
anyagot vetítenek, mivel az
elektronikus, pozitív képre való
átfordítás nem jár olyan minő-
ségromlással, mintha laborató-
riumi úton készítenék a pozitív
kópiát, s így egy felesleges
technológiai lépcső kimarad.

Minőség ide, minőség oda, a
Lucas-trilógiában mégis sok he-
lyen alkalmaztak filmet átjás-
zott videóképet. Akinek jó sze-
me van, észre is vehette ezek-
ben a jelenetekben a többi, tisz-
tán filmet rögzített képhez vi-
szonyított enyhe minőségrom-
lás. Persze az is igaz, hogy az
efféle képsorokat rendkívül „fe-
szesre”, gyorsra vágják, ne le-
gyen a nézőnek ideje a képmi-
nőségben tűnődni. Ha a történet
izgalmas, a cselekmény szágul-
do, a gyors vágások amúgy is
szükségesek, és a néző valóban
nem tördölk a minőségi válto-
zással.

A fentiek után talán nem is
olyan furcsa, hogy ezeknek a
látványos filmeknek egyelőre
nem a videotechnikai effektu-
sok a főszereplői, hanem főleg
a mechanikai berendezések.
A modellek, a kamera és a hát-
tér mozgatózását akár egyszerre
is képesek vezérelni a kompli-
kált programú számítógépek.
Ehhez társul még az egyszerre
több kamera szinkronmozgató-
sát is megoldó berendezés-
komplexum, amely a trükktech-
nika nélkülözhetetlen módsze-
re.

Bizonyára emlékszünk még az
olvasó a Jedi visszatér paradés
„ürbiciklis” üldözéses száguldo-
zásaira. Ezt is különféle special
effekt varázslásával valósították
meg. A filmek és tévések
gyakran készítenek a makettek-
ről vagy modellekről léptékhe-
lyes nagyított vagy kicsinyített
változatokat, sokszor életnagy-
ságú diszleteket (3. kép) is épí-
tenek. A „biciklimodell” bábu
lovagolta meg: ezt totalpánban
robbantgatták. Amikor a kame-
ra közelebről mutatta a szerep-
lőket, természetesen nem
bábut, hanem igazi színészeket
látunk, akiknek a háta mögé
blue-screen eljárással került a
hátter, amely jelen esetben egy
erdő volt.

A robbanások felvétele is
sokféleképpen történik. Rend-
szerint lassított felvételt alkalmaz-
nak, mert minél lomábban
tűnik a robbanás terjedése,
annál elementárisabbnak lát-
szik. A lassításnál ügyelni kell a
fénysűrűsökre, hiszen egye-
ségnyi idő alatt több képkockát
kell exponálni, vagyis az expo-
zições idő rövidebb lesz. A videó-
technikai lassítás még tökélet-
len, ezen a téren egyelőre a
filmttechnika áll jobban. Bizo-
nyos rendkívül drága, digitális
eljárások már léteznek, de ezek
használatá még nem általános.

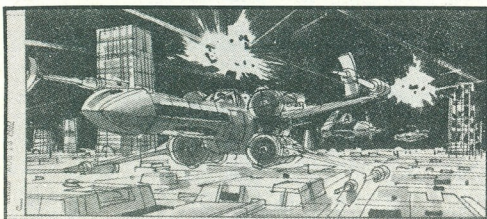
Készítenek „fogyoeszakoz-
k” számító modelleket is, amelye-
ket felrobbantanak. A hatás fo-
kozásáért külön robbanásokat
is felvesznek és ezeket utólag
rákopirozzák az igazi modell-
robbanásra. Néha a detonáció
stopterükszerűnek tűnik a képhe-
n. (A stoptrükk a legegyszerűbb
trükk, bárki, akinek filmfelvétel-
vez egy videofelészerele van,
kipróbálhatja. Ha azonos beállítá-
sba egy felvétel után behelye-
zünk egy tárgyat és a gépet újra
indítjuk, a tárgy hirtelen a vágás
pillanatában „beugrik” a képhe-
n. Lényegében stoptrükkoszorozat
az animáció is, ahol a különböző
fázisú képek kockaként kö-
vetkeznek egymás után.)

A leglátványosabb robbanás
akkor következik be, ha ható-
anyagként benzinszármazékokat
használnak. Ilyenkor tügzo-
molnyag keletkezik: vörös lángok
törnek utat maguknak. Más
anyagok, a magnézium, a lópor
természetesen másféle hatást
keltenek. Fontos az is, hogy a
szétrobbanó testnek szétrepülő
darabjai legyenek. Érdekes mó-
don fokozza a hatást, ha a ka-
merákat objektívjeikkal felfelé
állítják és a mennyezetre kiffé-
szített fekete háttérből lelógó,
robbantásra kijelölt tárgyat
fényképezik. A lassított felvételen
azt látjuk, hogy a szétrobban-
t tárgy részecskéi sugarasan
szétrepülnek, és — a ne-
hézedsédesnek megfelelően — a
kamera felé rohannak. Ez a hat-
ás a nézőt szinte behelyezi a
térbe.

Látható, a film és a videó köz-
ti határok egyre inkább elmo-
sodnak. A televíziós eszközök
használatá kétségtelenül gyorsí-
ja a munkát és olcsóbbá teszi
a felvételeket, fantaszitűs, lát-
ványos hatásokat érhetünk el
ségejükkel. Mindezek a technika-
eszközök csúspont, a nézőket ez-
után is mindig elsősorban a
cselekmény, a hőskís sorsa fog-
ja érdekelni.

BOGNÁR TIBOR

* A szakmai szarokban speciális effektu-
soknak nevezett hatásoknak az összal-
lítás, megkezérsítés benyolult folya-
mat, különösen a filmek számará.
Száma valamennyi technika kombináci-
hat egymással: az elektronikus, a híro-
technikai, a mechanikai, a vegyi, a
maszk-, az optikai és más effektusok
vételén variációbán, mindig újabb és
újabb ötletekkel dítenek testet.

ELEMENTS	SHOT #	FOCUS	PLATE	SCALE	MOTION	DURATION
1	1	X				
RA 13						

RA 13

FORM COUNTY PA 63

„Megkaphánám a videoklip kitalálójának a díját”

INTERJÚ SÁNDOR PÁL RENDEZŐVEL

— Azon filmrendezők közé tartozik, akik sokat dolgoznak a televízióknak is. Ezek szerint kedveli az elektronikus képet?
— Hadd javítsam ki: sokat dolgoztam.

— Mi a múlt idő oka?
— Nem az, hogy elment a kedvem a munkától, hiszen például nemrégiben fejeztem be Müller Péter Szomorú vasárnapi című darabjának felvételét. Csakhogy ez kivétel, mert a tévé egyik vezetője utálja a „filmesekeket”, s így például ösbemutatóként sem vehetik részt a vespéremi film-szemlén.

— Miért dolgozik szívesen elektronikus képpel, amit pedig a filmesek egy része szegényesnek tart?
— A képet szeretem, úgy gondolom, hogy általam ki tudom fejezni azt, amit érzek és gondolok. Ilyen értelemben semmi különbséget nem jelent a rögzítés módja. Sok-sok évvel ezelőtt kezdtem televíziózni, borzasztóan izgatott a technika, s tetszett, hogy rögtön láthattam a végeredményt. Rengeteg megoldást ki tudtam próbálni, amelyeket később a filmjeimben is felhasználtam. De ezen túl is új világot jelent a tévé, például azt a lehetőséget, hogy közvetlenebb módon be lehet hatolni az emberek lakásába. A képmagnókorszakával pedig fordalmai változás kezdődött, legalábbis az ember gondolkodásában. Korábban úgy véltém, hogy nagyon csekély a különbség a film és a televízió között, hogy ami filmen hat, az televízió is, de most úgy gondolom, egy másik műfaj kezd kialakulni. Természetesen folyamatos a kölcsönhatás a mozi-televízió-video között, de ahelyett, hogy összetartó irányba fejlődne, kezd valóságosan szétválni, önálló sodni egymástól a magnesszagos rögzítés és végterméke a hagyományos filmtől. Az a tény, hogy már nekem is „könyvtáram” van otthon a filmemből, s a pillanatnyi hangulat, érdeklődésem szerint

választhatok, minőségi változást fog hozni abban is, hogy miképpen kell ezeket a termékeket megcsinálni. A televízió egyelőre bizonyíthatóan nem találta meg a maga Fellinijét, Bergmanját, Szabó Istvánját, de azt hiszem, hogy egy idő után immár kénytelenek lesznek felbukkanni. S akkor pedig művészette is válik ez az egyre nagyobb dobozban nézhető kép. Úgy vélem, hogy a szétválás mindkét médianak jót tesz, mert jobban megtalálja mindkét műfaj a maga speciális gondolkodásmódját.

— Egy „hagyományos” filmrendezőnek viszont talán meg is nehezíti majd a dolgát, hogy mindkét technológiával egyformán színvonalasat alkosson...
— Ez csupán képesség kérdése. A körbe beletartozik még a színház is, én például mindhárom művelem, s nem is akarom abbahagyni egyiket sem. Ma viszont kötelező sokkal pontosabban, tudatosabban meghatározni a rendezőnek, hogyan képes a legerőteljesebben szólni a színpadon, a filmben, a videon, szét kell választani a gondolkodásmódokat.

— A videotechnikával foglalkozó műszakiak gyakran szemrehányásokkal illetik a rendezőket, hogy nem nagyon hajlandók megismerkedni az újabb technológiákkal, hogy konzervatívak.
— Ez alkati kérdés. Van olyan tévés kolléga, akit borzasztóan érdekel az elektronikus montírozás, s nagyon jól is csinálja, ezért rendszeresen megkérem, hogy segítsen nekem, mivel ahhoz kétbalkézes vagyok. De noha az autómát is csak annyira ismerem, hogy tudom, hol kell betölteni a benzint, mégis el tudok vele jutni oda, ahova akarok. Természetesen egy rendezőnek kötelező tudnia, hogy mit lehet elérni a meglévő technikával, de a megvalósítás mikéntjét a videotechnikában már mérnökök találják ki.

— Mi a két szélső pólus a

már korábban említett video-„könyvtárban”?

— Mondjuk Huszárk Zoltán Szindbádja meg a pornó és a horror, amely utóbbiak Magyarországon természetesen csak fű alatt terjeszthetők, de nem lehet szemet hunyni afelől, hogy tele van velük az ország, ha akarjuk, ha nem.

— S élményt nyújt önnek a Szindbád a képernyőn is? Hízen állandóan azt emlegetik, hogy abban a közegben a mozifilm elveszti a hatását.

— Élményt nyújt, de nem úgy szöveg a székhez, mint a moziban. Inkább a filmcínálás elemzése szempontjából érdekes, éppen úgy, mint mondjuk az Aranypolgár, amelyet már vagy hússzor megnéztem. A video tehát egyfajta készülőddés is, munkaesköz, még akkor is, ha azt a vámvivatalt nem ismeri el.

— Nemrég láttam egy régi Illés-dalhoz készített filmjét, emlékszem a Locomotiv GT show-ira is, s így utólag viszont elgondolom, hogy az Arany Sándor Pál azzal, hogy elszákuja a képet a dal szövegének direkt ábrázolásától, szép csendben kitalálta a videoklip műfaját...

— Nagyképűség nélkül vagy azzal, de én is úgy gondolom, ha elemeznék, mi történt az elmúlt húsz évben a magyar

televíziós történetében, akkor biztos, hogy én megkaphánám a videoklip kitalálójának a díját. Az Illés-show egyébként tíz-egynéhány éve készült el, de betiltották, s csak pár éve sugározta először. Miről is van szó a klipke esetében? Van egy zene, többnyire szöveggel, s az ember erre megpróbál a saját eszközeivel egy újabb, képi réteget felhúzni. Ez történt az Illés-, majd az LGT-show-kban is. Az, amit ma videoklipnek nevezünk, éppen ezt tudja. A klip számomra azt jelenti, hogy a három-négy perces számnak a lelkét kell találni és a kép eszközeivel egy önálló, más dimenziójú valamit csinálni belőle. A jelenlegi magyar klipgyártók — nagyon kevés kivétellel — azt képzelik, hogy ez a műfaj a dalszöveg sorainak

egyértelmű „lefordítása” képé, amelyet a trükkök segítségével összeviszva kell tekergetni, minél gyorsabban, minél nagyobbakat kell vágni, „viból az ágyba, ágyból a vízbe”, s kész is, amit klipnek hisznek.

— Szívesen rendezne újra, immár nevével nevezve is klipket?

— A klip fantasztikus műfaj, s már csak azért is borzasztóan fontos, mert meghatározza a következő generációk vizuális kultúráját. Éppen ezért a legjobb rendezőknél kellene csinálniuk, éppen úgy, mint az Iskolatelevízió adásait is. De visszatérve a kérdésre, nem készíték klipet addig, amíg az embernek nem lehetnek gondolatai egy dal kapcsán, s amíg a toplisták úgy alakulnak ki, ahogyan ma.

MOLA GYÖRGY

P PÁTRIA **R**INT ÁRUHÁZ

BUDAPEST V., SZENT ISTVÁN TÉR 4. (BAZILIKÁVAL SZEMBEN) TEL: 172-175

Kulturált, gyors kiszolgálással várjuk Önt áruházunkban!

ALKATRÉSZ

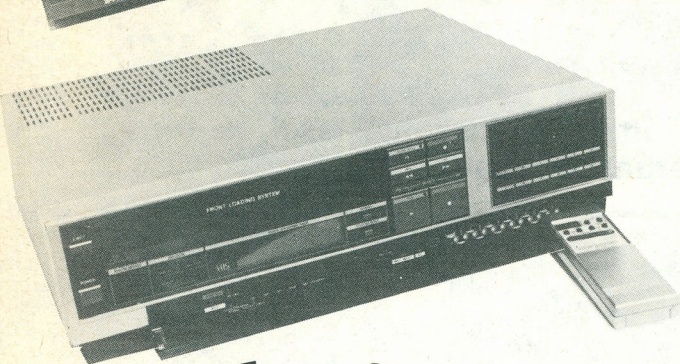
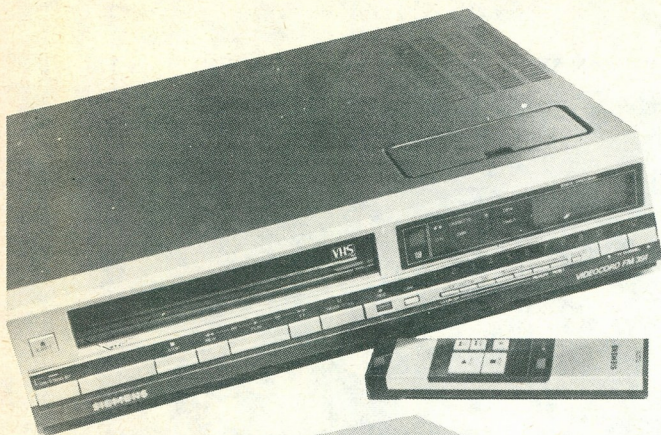

**ELEKTRON
ÁRUHÁZ**

**BUDAPEST
VI.,
BAJCSY-ZS. U. 45.
TELEFON:
532-799
532-465**

**A felújított
Alkatrész
Elektron Áruház**
— híradástechni-
kai alkatrészek
és tartozékok
(elektroncsövek,
félvezetők,
RC-elemek,
forrasztástechni-
kai cikkek)
— tartozék
jellegű
alkatrészek
— háztartási
gépalkatrészek
— elektromos
szerelési
anyagok
— híradástechni-
kai cikkek
— háztartási
készülékek
gazdag
választékát
kínálja!

Apályban a Siemens — Seltron

**A világcipő
tengernyi video-
készülékéből**

ezúttal végre árapály hátán hajózott el hozzánk két képmagnó: a Siemens FM 391 és a Seltron VH 600 RC. Kéziratunk nyomdába adásakor persze rejtély, hogy a magazin megjelenésekor még (vagy már?) lesz-e a két készülékből a boltok polcain. Ennél fontosabb, hogy ez igazi apály: a két magnót egyaránt az eddig árusított készülékek árának mintegy 60 százalékáért, 39 ezer 900 forintért adják. Tesztünket Szakolczay Lajos, a MEEI csoportvezető mérnöke készítette.

Vizsgálódásunk legfőbb célja tehát ezúttal megállapítani, vajon mit rejtget a váratlan árapály? Azaz: a hazai kereskedelem kiszámíthatatlan hullámverései gyengébb minőségű (s ezért olcsóbb) készülékeket vetettek partra, vagy az eddigieknél ügyesebb üzletpolitika törte le az árakat?

**Non nova,
sed nove**

(nem új dolgokat,
de újszerűen)

Kezdjük az ismerkedést a Siemens-szel. Az FM 391 igen tetszetős kivételű, az átlagosnál laposabb, mondhatni símlíne formátumú. Kijelzője nagyméretű karakterekkel mutatja az órát, vagy gombnyomásra a szalagfogyást. Szokatlan az óra kijelzése, mert a másodpercek múlását jelezni hivatott két-pont nem villog, s az óra működését csak a percek számainak változása jelzi. Tévétételre 12 adó programozható be, hagyományos hangoló potencióméteres megoldással. Ellentétben a Fisher-ekkel a programozás után a választás már elektronikusan történik, tehát a csatorna száma az időprogramban rögzíthető lesz. Sajnálatos, hogy a programválasztás nem távvezérelhető, mert az infrával csak a magnó funkcióit lehet szabályozni. A működtetőgombok a megszokott „rövid löketű” kivételűek, a szín- és hangnormaváltás automatikusan történik. Az áramtalanító főkapcsoló a készülékről elmaradt — de ez nem is probléma, hiszen ha huzamosabb ideig nem akarjuk a gépet használni, a hálózati dugó kihúzásával is áramtalanítani lehet. Programozhatósága meglehetősen szegényes, a 8 napra 1 program (vagy naponta azonos időben történő felvétel) éppen csak minimális követelményszintnek felel meg. Összes szolgáltatóját értékelve „standard” kategóriájú készülék.

Külső szemponjtárból a Seltron VH 600 RC nem vetekedhet a Siemens-szel, bár izlések és videokészülékek különbözők, és egyébként sem mindig a külalak a lényeg, hanem a belbecs. Első ránézésre ugyanis a VH 600 RC nagyon egyszerű hatást kelt, de több szolgáltatással rendelkezik, mint a hasonló standard társai, mert 14 napra programozható, napi 4 (!) programlehetőséggel (vagy az egyik program felhasználható naponta azonos időben történő felvételre) és kamerastop csatlakozással is ellátták. A tévédők programozása, hasonlóan az FM 391-hez, mechanikusan 12 állomásra lehetséges, ugyancsak elektronikus előválasztással és távvezérelhetőséggel. A készülék furcsasága, hogy az óra számjegyei mellett a szalaghossz-számláló négykarakteres kijelzője szintén állandóan világít, készenléti állapotban is. Programozásánál a csatorna száma szintén rögzíthető, a szín- és hangnormaváltás automatikus: tehát programo-

Műszaki adatok és mérési eredmények

SELTRON VH 600 RC

	Specifikált	Mért
RF bemenet	VHF OIRT/CCIR 1–12 UHF OIRT/CCIR 21–69	46–301 MHz 448–865 MHz
RF érzékenység 20 dB jel/zaj-ra vonatkoztatva		100–110 μ V
RF kimenet	36. \pm 2 csatorna	591,25 MHz 553–652 MHz
RF kimeneti szint	—	1,8 mV
RF bemeneti impedancia	75 ohm	75–140 ohm
RF kimeneti impedancia	75 ohm	84 ohm
Video bemeneti impedancia szint	75 ohm 1 V_{CS-CS}	75 ohm 1 V_{CS-CS}
Video kimeneti impedancia szint	75 ohm 1 V_{CS-CS}	72 ohm 1,2 V_{CS-CS}
Hang bemeneti impedancia szint	50 kohm 0,3 V	16 kohm 0,1–3 V
Hang kimeneti impedancia szint	600 ohm 0,5 V	660 ohm 0,55 V
Video jel/zaj viszony	—	42 dB
Hang jel/zaj viszony	—	50 dB
Sorbontás	—	230 sor
Hangfrekvencia átviteli sáv	—	50–12 000 Hz

SIEMENS FM 391

	Specifikált	Mért
RF bemenet	VHF OIRT 1–5, CCIR 2–4 VHF OIRT 6–12, CCIR 5–12 UHF OIRT/CCIR 21–69	46–131 MHz 106–304 MHz 440–876 MHz
RF érzékenység 20 dB jel/zaj-ra vonatkoztatva		90–110 μ V
RF kimenet	36. csatorna 30–39. között beállítható	591,25 MHz 533–636 MHz
RF kimeneti szint	—	3,1 mV
RF bemeneti impedancia	75 ohm	52–85 ohm
RF kimeneti impedancia	75 ohm	75 ohm
Video bemeneti impedancia szint	75 ohm 1 V_{CS-CS}	75 ohm 1 V_{CS-CS}
Video kimeneti impedancia szint	75 ohm 1 V_{CS-CS}	74 ohm 1,1 V_{CS-CS}
Hang bemeneti impedancia szint	50 kohm 100 mV	51 kohm 100–4000 mV
Hang kimeneti impedancia szint	< 10 kohm 0,4 V	0,7 kohm 0,3–0,4 V
Video jel/zaj viszony	43 dB	44 dB
Hang jel/zaj viszony	42 dB	49 dB
Sorbontás	240 sor	210 sor
Hangfrekvenciás átviteli sáv	50–10 000 Hz	55–12 000 Hz

zott felvételeknél semmit sem felejtünk el, hacsak áramkimaradás nincs, mert akkor viszont a készülék felejt el az összes bejegyzését. Áramtalanító főkapcsolót ennél a gépnel sem alkalmazták (de amint már az előzőnél is mondtuk, ennek nincs különösebb jelentősége.) Szolgáltatásait összegezve megállapíthatjuk, hogy majdnem eléri a középkegél kategória szintjét (az előző számunkban között értékelési rend szerint).

A két készülék tulajdonságainak egyenkénti taglalása után mindkettőre érvényes jellemzőkről kell beszélnünk. Igen sajnálatos, hogy az állókép-visszaadásuk gyenge (nem állnak egyedül). Egyes képlettel nem rendelkezők, bár véleményünk szerint ez nem túlzottan súlyos hiányosság, hacsak valaki mozgáselemzéssel nem óhajt foglalkozni. A hálózatkimaradás elleni védelem hiányát mindkét készüléknek nagyon nehezményezzük, mert pillanatnyi áramkimaradás is a teljes program törlését okozza.

Élettartamukról, megbízhatóságukról beszélni egyelőre tenyeröléssel lenne egyenértékű, mert csak az „élet”, vagyis a hosszas használat tudja megmondani, milyen problémák fognak felmerülni az idők folyamán. Egyet azonban előre lehet látni: a mechanikájuk lemezfelépítésű, tehát várhatóan kevésbé bírják majd a „gyűrődést”, mint az öntött kivitelű készülékek. Egyéb szolgáltatásaik tekintetében külön részletezésnek nincs értelme, mert az előző számunkban között szolgáltatási táblázat szerinti felsorolásban ismertettük az összes jellemzőt. A műszaki adatoknál is azonos sorrendet alkalmaztunk, tehát visszalapozva könnyen összehasonlíthatók a Fisher-ekkel és megállapítható, hogy a Siemens-szel, Seltron-nal nem egy szempontból többet kapunk, lényegesen kisebb árt.

A szolgáltatások felsorolásánál változatlanul tartjuk magunkat az előző számunkban táblázatban közölt követelménysorozathoz, hogy az általunk ismertett készüléket azonos szempontok szerint lehessen értékelni. Összegezve megállapítható, hogy a Siemens esztétikailag, a Seltron pedig szolgáltatási és műszaki szempontból nyújt többet — egymáshoz képest.

Ez az árapály tehát a kereskedelem ügyes fellépését dicséri, s korántsem jelenti azt, hogy a két készülék bőví — amint azt egy-két használatcikk-kereskedőtől hallottuk (miközben búsán szemlélte polcain a 70 ezer forintos képmagnókat). „Savanyú a szőlő” — de nem a vásárlóknak.

SIEMENS SELTRON FM 391 VH 600 RC

ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK

Héliozárti feszültség:	220 V 50 Hz	220 V 50 Hz
Teljesítményfelvétel:	35/21 W	35/13 W
Méretük:	420 x 99 x 367 mm	430 x 110 x 340 mm
Tömeg:	7,2 kg	8 kg

SZOLGÁLTATÁSOK

Jétkéidő:	240 perc E-240-es kazettával	
Áttekeréselői idő:	4 perc [E-180-as kazettával]	5 perc
Gyorskeresés előre:	5-szörös	5-szörös
háttra:	5-szörös	5-szörös
Assziszt:		
Cyranítás:	●	●
Állókép:		
Képről képre léptetés:	●	●
Képbévégás:		
Utóhangosítás:	●	
Azonnali felvétel:		

PROGRAMOZHATÓSÁG

Óra kvarcvezérlés:	●	●
Napi programok száma:	1	4
Programozható napok száma:	8	14
Naponta ismétélhető program:	●	
Hetente ismétélhető program:	●	
Programban csatornaki- lasztás:	●	●

AUTOMATIKÁK

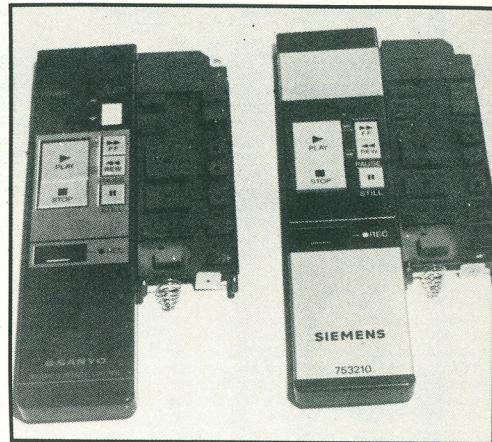
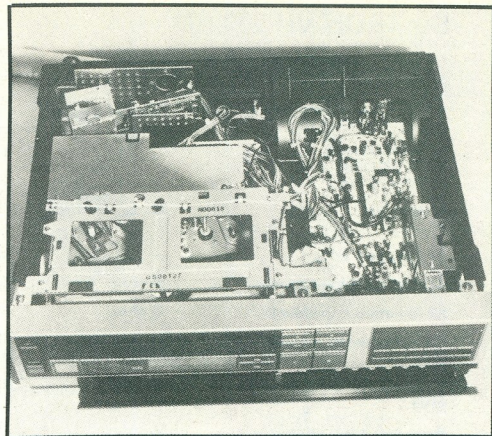
Adókeresés:	●	●
Memória stop (0000):	●	●
Szalagállás stop:	●	●
Film vége stop:	●	●
Visszatekeréselés:	●	●
Ismétlés:	●	●
Színnormaváltás:	●	●
Hangnormaváltás:	●	●
Hátralevő szalagidő percokban:	●	●
intervallumokban:		

KÜLÖNLEGESSÉGEK

Sztereo hang:		
Zajcsökkentő:		
Hi-Fi sztereo hang:		
Biztosítás héliózátkimaradás esetére:		
Hozzáférés letiltás:		
Téveszabályzó kábeles:	●	●
infra:		
Távírányíthatók a magnó funkciók:	●	●
+ csatornaváltás:		●
+ hangolás:		●

CSATLAKOZÓK

Antenna be:	DIN aljzat	DIN aljzat
ki:	DIN dugó	DIN dugó
Video be:	RCA	BNC
ki:	RCA	RCA
Hang ka:	RCA	RCA
ki:	RCA	RCA
Mikrofon:		
Euro-Scart (21 pol.):		
Kamera:		
Kamera stop:		2,5 mm-es jack

Non omne licitum est honestum

(nem minden
fizességes is együtt,
amit tenni szabad)

Előző számunkban bemutattunk két különös ikerestvért (Fisher—Magnasonic). Úgy tűnik, a vérkeveredés igencsak gyakori a képmagnók családjában, mert a Siemens FM 391 boncolgatása közben véletlenül találkoztunk egy Sanyo VH 1300-as típusal, s

meglepve tapasztaltuk, hogy a két gép gyanúsan hasonló. Mit ad a videósok ura, a Siemenst szétszedve, több helyen láthatóvá vált a Sanyo felirat is. De ez még hagyján...

A VH 1300 infra távirányítója is örökösi hasonlóságot mutatott az FM 391-esével, de míg az előbbi tudja a tévécsatornákat meg az üzem/készénléti állapotot is váltani, a Siemens nem. A kíváncsiság persze nem hagyott nyugodni bennünket, így aztán kiprobáltuk a Siemens magnót Sanyo távkapcsolóval, s némi (megjátszott) meglepéssel tapasztaltuk, hogy a készülék elfogadja az utasításokat. A következő lépés természetesen az volt, hogy az FM 391 távszabályozóját szétszedtük, tisztázandó a „készülék tudja, a távirányító miért nem tudja” kérdést.

A megoldás: a Siemens távkapcsolója tartalmaz minden elektronikát, kapcsolót, amit egy drágább készülék távkapcsolója tud, csak a gyár három gombot „elfelejtett” a dobozán kialakítani (képünkön). Feltehe-

tően arról van szó, hogy olcsóbb egyféle elektronikával gyártani a készülékeket, majd különféle dobozokba rakni, s az olcsóbbakról leghajnyi egy-két-három gombot. Némi túlzással: mintha a Mercedes úgy állítana elő olcsóbb kocsikat, hogy a nyolchengeres csodamotorból gyártilag lefojtana négyet: ennyi pénzért, pukkadjunk meg, elégedjünk meg négy hengerral...

Kicsit ügyesebb kezű és vállalkozó szellemű képmagnósok azonban most a gyárat pukkaszthatják. A távkapcsolókat igen könnyű szétszedni, s a belső, úgynevezett gumiszékek jól látható a kívül hárnyzó három gomb. A dobozon tehát mindössze három lyukat kell fúrni óvatosan és három kis nyomógomb segítségével (ad absurdum: három gyufaszállal) már az FM 391 távkapcsolója is tudja szabályozni a csatornaváltást és az üzem/készénléti állapotot. Ez az átalakítás különösen azoknak jelent nem csekély szolgáltatási többletet, akiknek a televíziójuk nem távszabályozós, hiszen így a tévéjüket is irányíthatják távolból.

Televízió-tetőantennák
és antennaszervek

ANTENNA SZAKÜZLET

Budapest VIII., Üllői út 60-6

A műholdas televízió valósága

Jelenleg 15 nyugat-európai, valamint 2 amerikai gyártású televízióprogramot sugároznak rendszeresen Európára *távközlési* műholdról. Ezeket általában 3,5 méter átmérőjű vagy nagyobb parabolaantennával lehet fogni, azaz egyiket sem egyéni vételre szánják. Az eredei tervek szerint augusztusban lőttek volna fel az NSZK műsorszóró műholdját, s nem sokkal később egy francia satellitelt. Újabb hírek szerint ez csak 1987 januára várható. E két satellit 3, illetve 4 programot fog továbbítani 1987-től, immár egyéni — 1 méteresnél kisebb — vevőantennák számára. S jövőre bocsátják fel az olasz műsort (is) szóró Olympus-t és a skandináv országokat ellátó TELE-X műsorholdat.

A távközlési műholdak kínálatának túlnyomó részét tisztán szórakoztató műsorok — sorozatok, sportadások, pop-rock videoklippek — teszik ki. A műsorszóró műholdak programjai körül még folynak a francia, nyugatnémet belpolitikai csatározásai, de várhatólag úgy fele-fele arányú lesz a szórakoztató és az igényesebb kulturális, tájékoztató műsorok részesedése. Legalábbis egyelőre.

A hirdetésekől finanszírozott programok eleve a tömegközönséget vonzó adásokat állítják majd előtérbe a profittük érdekében. A többi program pedig rákényszerül, hogy nagy és növekvő nézőszámmal igazolja saját létét, amit közpénzből ráfordított márkás és franszázmilliók tesznek lehetővé.

A televíziós szórakoztatásnak ma is ismeretek már a (jórészt amerikai eredetű) nemzetközi receptjei. A nyugat-európai műsorholdak pedig technikai okokból nem tudnak, politikai és profitmegtöltésükkel nem is akarnak majd megmaradni országhatáron belül. A nemzetinek számító programok is nemzetközi jellegűek lesznek. Másülönben hogyan lehetne esélye például „a francia kultúra terjesztésére Európa-szerte” a TV-5 programnak, amely már létezik egy távközlési műhold révén és helyet igényel magának a TDF-1-en. S a nemzetközi összetételű közönség kialakulását elősegíti majd a programok párhuzamosan sugárzott több nyelvű kísérőhangja is.

Ahogy a nyilvános kábeltek nem tartóztatják fel a műholdas televízió terjedését, a többi új közléstechnikai eszköztől sem lehet ilyesmit várni. A video bekésem megfér majd a műholdas műsorokkal, sőt épp használatának növekedése várható tőlük. A kábeltévé-hálózatokat a nyugat-európai nagyvárosokban továbbítani és propagálni fogják a műholdas kínálat, előmozdítja az egyéni vevőantennák iránti keresletet a bekábeltetetlen vidékeken. A 60–90 cm átmérőjű parabolaantennák árát Ausztriában 15–20 ezer schillingre becsülik 1988–89-ben.

A műholdas televízió valósága újra kihívás, a tömegkommunikációs rendszerek és a nemzeti kulturális élet olyan versenytársa, amely Ausztriában, Svájcban, sőt a Közös Piac szintjén is új stratégiai kidolgozásra kényszerít már ma is. E koncepcióknak van egy nagyon fontos közös eleme: *komoly erőfeszítésekkel és tudatosan fejleszteni kell a hazai film- és televíziós műsortermelést.* Nemzetközileg versenyképes színvonalra.

JAKAB ZOLTÁN

A jelenlegi kínálat

inkább, hogy máris sugároznak benne hirdetéseket.

A SAT 1 programnak az NSZK-ban és Ausztriában van összesen 1,2 millió háztartást kitevő hatóköre. Napi 9 órában kínál különféle szórakoztató műsorokat, hirdetésekkel megtűzdelve. Tíz nyugatnémet kiadóvállalat és műsortermelő cég hozta létre a programot, egyértelműen a hirdetési bevételek és a nyereség kedvéért.

Sem a SAT 1, sem a Music Box vagy a Sky Channel nem tud manapság annyi hirdetést szerezni, s így olyan bevételhez jutni, hogy ne lenne súlyosan veszteséges. Ez azonban egyelőre nem nagyon zavarja a vállalkozások vezetőit, mert eleve ezzel számoltak. Ok egyszerűen idejekarán jelen akartak lenni a műholdas műsorszórás piacán, s a jövő profítja reményében vállalkoz a jelenlegi ráfizetését. (A Sky Channel-t például egy Rupert Murdoch nevű, ausztrál származású, Angliában élő és amerikai üzleti miatt nemrég USA-állampolgárrá vált saját-cézár finanszírozza. Az ő kezében van például a londoni *Times*. Körülbelül 20 millió fontot ruháztak be a Sky Channel-be, az évi működéti költségek mintegy 15 millió fontot tesznek ki, a hirdetési bevételek pedig aligha érik el az évi ráfordítások felét.)

Az állami, illetve parlamenti ellenőrzés alatt álló országos televíziók is inkább csak a jelenlét és a felkészülés miatt készítik műholdas programjait. Új műsorfarmakkal, nemzetközi együttműködéssel kísérleteznek, s várják a közvetlenül is vehető műsorszóró műholdak pályára állítását. A TV5, a 3 SAT, az Europa TV, sőt a SAT 1 is szeretne áttelepülni a közeljövő nyugatnémet, francia és olasz műsorholdjaira.

S hogy melyikük lesz versenyképes? A válaszhoz azt kellene tudni, hogy milyennek is kellene lennie a sikeres „összeurópai” hirdetéseknél, műsoroknál. Erről éppúgy senki sem lehet meggyőződve, mint ahogy az is nagy kérdés, hogy a közönség ténylegesen mennyire lesz hajlandó pénz befektetni a kábeltévé-hálózatok további fejlődésébe a távközlési műholdak kedvéért, illetve az egyéni vevőantennák megvásárlásába a műsorholdak kedvéért.

Bizonytalanlag ide vagy oda, nemcsak Nyugat-Európában készülődnek. Az Intelsat V. rendszer egyik műholdja már két *Amerikai gyártású* programot sugároz Európára. Az egyik profitorientált cég műsora, a másikat az amerikai külügyminisztérium finanszírozza. *Ma még jelentéktelenek.*

Belgium és Hollandia manapság amolyan összedrótózott ország. A tévézők elsopró többsége kábelben kapja a műsorokat, s köztük számos helyen öt olyan programot is, amit távközlési műholdakról sugároznak. Más nyugat-európai országokban még jóval kevesebben kapcsolhatnak rá a világűrűl érkező 11 szórakoztató és 6 kulturális, tájékoztató program egyikére-másikára. (Németalföld, Flandria tájain kívül még jóval ritkább a kábeltévé elterjedtsége.)

Jelenleg hat olyan műsort sugároznak az ECS—1 jelű műholdról (ábránkon), amelynek hatóköre a különböző országokban együttesen meghaladja az 1 millió bekábeltett háztartást.

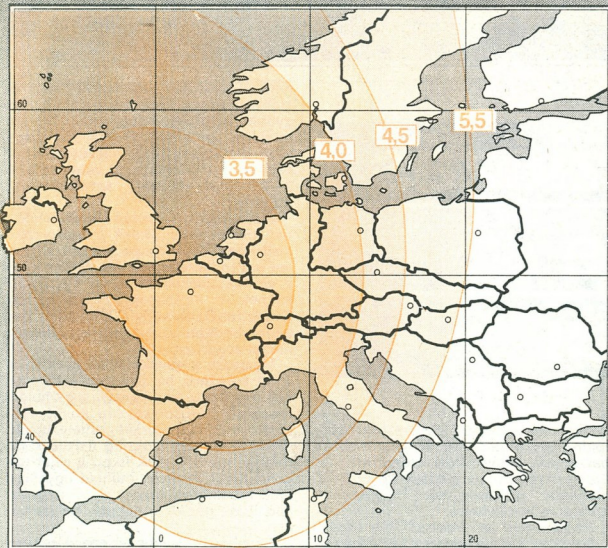
Az abszolút élvonal a *Sky Channel*, amit 12 ország 5,3 millió háztartásában lehet nézni, Angliától Finnországig és Ausztriáig. Az angol nyelvű program napi 16 órányi adásidejét 80 százaléka videoklippek, tévésorozatok, játékfilmek és sportadások töltik ki. A *Music Box* ugyancsak angol eredetű, s kínálata nagyon egyszerű: 24 órányi videoklip, amit csak hirdetések szakítanak meg. 9 ország 3,7 millió háztartásában érhető el a kábeltévé-hálózatok révén.

A TV 5 programot túlnyomórészt a francia kulturális és külügyminisztérium finanszírozza. A francia nyelvet és kultúrát elsősorban show-műsorok, variéadások és dokumentumfilmek hívatottak a programban terjesztetni, 12 ország kerekén 3 millió háztartásra kérében.

A 3 SAT műsort németül sugározzák, s a nyugatnémet ZDF, az osztrák ORF és a svájci SRG tévétársaság koprodukciójában készül. Napjainkban ez a leginkább „igényes” műholdprogram, mert az adásidőből 38, illetve 36 százalékos részt tölt ki a tájékoztatás és a kultúra, míg a szórakoztatásra 26 százaléknyi jut. A három említett országban kerekén 1,5 millió háztartásba viszi el a tévékábel a 3 SAT-ot.

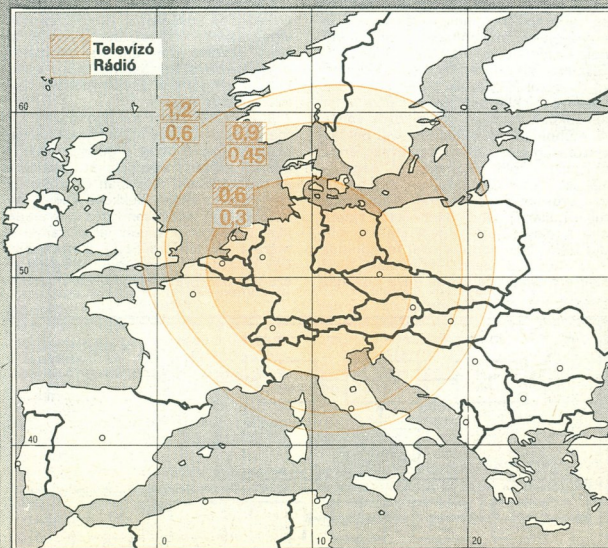
Az *Europa TV*-t manapság csak Hollandiában továbbítják 1,2 millió kábelbe lakásba. Amint a neve is mutatja, a program fő jellegzetessége az, hogy „európai” kíván lenni. Hogy ez mit jelent a gyakorlatban? Túlnyomórészt angol nyelven sugárzott műsorokat, zömében sportot, zenét, gyermek- és dokumentumanyagokat. Ot nyugat-európai tévétársaság kísérleti vállalkozásáról van ez esetben szó, amelynek jövődjét talán az sejteti leg-

Az ECS – F1 távközlési műhold vételkörzete

A KÖRZETHATÁROKON FELTÜNTETETT SZÁMOK A VÉTELHEZ SZÜKSÉGES ANTENNA ÁTMÉRŐJÉT MUTATJÁK, MÉTERBEN.

A TV-SAT műsorszóró műhold vételkörzete

A KÖRZETHATÁROKON FELTÜNTETETT NAGYOBB SZÁMÉRTÉK A TELEVÍZIÓPROGRAMOK VÉTELÉHEZ SZÜKSÉGES PARABOLAANTENNA ÁTMÉRŐJÉT MUTATJA, MÉTERBEN. (A KISEBB SZÁMÉRTÉK A MŰHOLDRÓL SUGÁRZOTT RÁDIÓMŰSOROK VEVEŐANTENNÁJÁNAK ADATA.)

Hazai lehetőségek

Mit mond a műholdas televízióprogramok vételéről a magyar jog, pontosabban az illetékes hatóság, a Magyar Posta? Dr. Horváth Lajos osztályvezető választott kérdéseinkre.

— Más a helyzet a távközlési és megint más a műsorszóró műholdak programjai esetében. A *távközlési* műholdak adatait a közlők *nem* arra szánják, hogy azokat bárki vehesse. A Nemzetközi Távközlési Egyesület világkonferenciája 1979-ben fogadta el a nemzetközi rádiószabályzatot, amely a Magyar Postát is kötelezi, hogy tiltsa és akadályozza meg az ilyen adások engedély nélküli vételét. Engedélyt a Posta adhat, más különben az érvényes jogszabályok szerint szabálysértésnek minősül az antenna használata.

— Adtak már ki ilyen engedélyt?
— Néhány esetben, export célú ipari fejlesztések végett.

— Tapasztalják mások érdeklődését is?
— Igen, elsősorban a nagyobb szállodák részéről. Emiatt megkezdtük az igények felmérését, s az ilyen vétel jogi és anyagi feltételeinek tisztázását. A posta azt tervezi, hogy e hotelekben szolgáltatásként bevezeti a távközlési műholdak műsorainak vételét és a felhasználók elosztóhálózatáig történő továbbítását. A műholdas üzemeltetőkkal és a műsorforrásokként számításba jövő televíziós szervezetekkel az igények ismeretében lehet majd megállapodni.

— A műsorszóró műholdak adatait viszont műszaki és jogi értelemben egyaránt arra szánják, hogy azokat bárki vehesse ...

— Jelenlegi jogszabályaink szerint az ilyen adások egyéni vételéhez nem is kell külön engedély. Az antennák létesítését a posta rádiótechnikai szempontból kifogásolhatja, ha olyan a konkrét műszaki megoldások, hogy a használat zavarná más távközlési szolgáltatók működését. Egyébként pedig az ingatlan tulajdonosával kell megállapodni az antennák felszereléséről. Ebben viszont semmi új nincs, hiszen tanácsos lakások esetében ma is kell az IKV hozzájárulása a tévé- vagy a CB-antennák felállításához. Ha pedig a felszerelés megfelel az építési előírásoknak, az IKV köteles túrni az antenna létesítését. A szövetkezeti és társasházakban pedig a lakók döntenek az antenna ügyében.

— Egyéni bevételenként lehet arra használni, hogy több lakást vagy akár egy egész házat ellássanak vele — vezetékén át — valamilyen műsorhordozó műsorral?

— Műszaki értelemben a nemzetközi egyezmények nem tiltják, hogy műsorszóró műhold egyedi vételére készített berendezéssel közösségi rendszereket szolgáljanak ki. A magyar jogszabályok szerint ilyesmihez *akkor nem kell a posta engedélye, ha a vezetékes továbbítás nem érint idegen ingatlan*. Két családi ház vagy szövetkezeti lakásból álló épület között nem lehet ilyen összeköttetést létrehozni, ha közöttük közterület — például utca — van. Egy társasházban vagy egy szövetkezeti lakótelepen belül, ahol az épületek között is magánterület van, a műsorszóró műhold műsorának vezetékes továbbítása nem tilos. Viszont ilyenkor már másodlagos elosztásról van szó, amivel szerzői jogdíjak fizetési kötelezettsége is járhat.

A televíziózás különféle műholdjai

A televíziós stúdiókból a műsorok video- és hangjeleit mikrohullámú láncok továbbítják a földi adóállomásokra, ahonnan a VHF vagy UHF sávba tartozó vívhullám révén jutnak el a jelek a nézők képernyőire. Mind az általában 1 gigahertz (GHz, 10^9 rezgés/másodperc) feletti frekvenciájú mikrohullámoknak, mind az addókkal kisugárzott jeleknek az a sajátosságuk, hogy egyenes vonalban terjednek, akárcsak a fényugarak. Így a Föld görbülése miatt a nagyobb távolságok átidalásához még akkor is sok ismételőállomásra van szükség, ha ezeket magasra (tornyokra, hegyekre) építik. A felszíni domborzat árnyékoló hatása miatt pedig alig van olyan ország, ahol valóban az egész területet ellátnák műsorral. Az ehhez szükséges átjáródások túlságosan sokba kerülnek. A földi adóállózat létrehozása pedig amúgy is hosszú, gyakran évtizedekig tartó és drága folyamat.

A távközlésben fejlett országok földrészek nemcsak országos, hanem nemzetközi mikrohullámú hálózatokat is kiépítettek, de a nagy lakatlan területeket ezek sem hidalják át, a tengerekről, óceánokról nem is beszélve.

Távközlési műholdak és rendszerek. A rakéte technika és a mikrohullámú távközlés fejlődése nyomán az 1960-as évek óta meg lehet valósítani egy régi s talán tökéletesen kézenfekvő ötletet. Ha a mikrohullámú ismételőállomást egy műholdon helyezik el, akár különböző földrészek között is megteremthető az összeköttetés.

A **távközlési műholdak** a földi, nemzetközi mikrohullámú láncok szerepét vitték át, terjesztették ki. Ezeket a műholdakat általában a telefon-összeköttetések miatt állították pályára, s a rajtuk levő egy-két transzpondert (mikrohullámú adóvetőt) inkább csak esetenként használták tévéműsorok továbbítására. Valamivel később aztán a nagy területű országok már távközlési műholdak (s nem földi mikrohullámú láncok) révén építették ki belföldi **műsorszórtos** rendszereik nagyobb részét.

Amikor pedig megjelent, majd a nyolcvanas években gyorsan terjedni kezdett a kábeltévé, létrejött a nemzetközi műholdas műsorszórtás. A kábeltélevízió ugyanis ugrásszerűen megnövelte az igényeket újabb és újabb mű-

sorok iránt, amelyek jórészt csak külföldről szerezhetők be. A nyugat-európai posták úrtávközlési szervezete, az **Eutelsat** működötti például az **EC5-1** műholdat, amelyen már 12 csatorna szolgál műsorátvitellel.

Napjainkban az **Intelsat** (109 tagország) és az **Intersputnyik** a két világméretű, nemzetközi úrtávközlési hálózat. Az **Eutelsat** és az **Arabsat** országcsoportokat összefogó, regionális rendszer. Nemzeti méretű műsorszórtos rendszer a szovjet **Orbita** hálózat, az amerikai **Westar**, a kanadai **Anik** vagy a fejlődő országokban az indonéz **Palapa** és az indiai **Insat**.

Ezek a rendszerek a televíziós szervezettek vagy a kábeltélevíziós hálózatok számára továbbítanak műsorokat, nem közvetlenül a nézőknek. A műszaki jellemzők is ennek megfelelően alakulnak.

A távközlési műholdak működtetése során felfelé leginkább a 6 és a 14 GHz-es frekvenciasávot használják a hang- és a videojelek továbbítására, míg a műhold-Föld összeköttetését a 4 és a 11 GHz-es sávban teremtik meg. A különböző rendszerek műszaki paramétereit több-kévsé eltérnek egymástól, a fő jellemzőkben azonban sok a közös vonás.

A műholdak adóteljesítménye például viszonylag kicsi, 10 watt nagyságrendű, s ezért a földi állomásokon nagy – 10–30 méter átmérőjű – antennákra van szükség. E rendszerek a klasszikus mikrohullámú átviteltechnikán alapulnak, a televíziójeleket gyakorlatilag mindig frekvenciaindulációval továbbítják. A műsorszórtos műholdak rendszertechnikájá alapjában véve ugyanaz,

mint a távközlési műholdaké, csak az előbbieket élesen irányított nyaláiban, nagyobb teljesítményt sugároznak ki a célterületre. Így a földi állomáson egyszerűbb, olcsóbb vévőberendezést lehet alkalmazni. A jó minőségű vételhez csak 2–4 méter átmérőjű antennára van szükség.

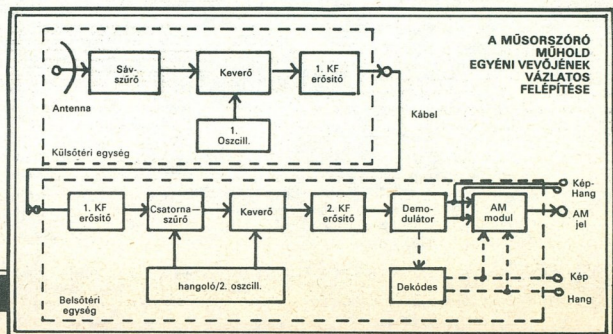
A **tévézők túlnyomó részét mindenfelé jobban érdekeltetik a műsorszórtó műholdak**, amelyeknek adásait közvetlen egyéni vételre szánják. Eppen ezért a vévőkészülékeknek minél egyszerűbbeknek és olcsóbbaknak kell lenniük. Ennek feltétele, hogy a műholdon levő adóberendezés viszonylag nagy teljesítményt sugározzon ki.

Másrészt, a vévőkészülék csak akkor lehet egyszerű, ha az antennákkal nem kell automatikusan követni a műholdak mozgását. Műsorszórtásra tehát csak olyan műhold alkalmas, amely ugyanolyan sebességgel kering a Föld körül, mint ahogy bolygónk forog a saját tengelye körül. Az ilyen műhold ugyanis a Föld felszínéhez képest viszonylagosan álló (ún. geostacionárius) helyzetben van.

Az egyenlítő felett 36 ezer kilométer távolságban húzódik az a keréngési pálya, ahol a geostacionárius műholdakat el kell helyezni. Ilyen óriási távolságban a műholdról kisugárzott jelek nagy csillapítással, igen legyengülve érkeznek a földfelszínre. Az antennának tehát érzékenynek kell lennie, s megfelelő tervezésnek, valamint különféle intézkedésekkel eljárat kell venni annak, hogy a vételi frekvenciasávjában egyéb (pl. földfelszíni) adások zavaró hatásúak legyenek.

1977-ben a Nemzetközi Távközlési Egyesület világtérkezetet tartott, s ekkor készítették el a műholdas műsorszórtás nemzetközi érvényű műszaki tervét. Eszerint az adásokat a 12 GHz-es frekvenciasávjában kell folytatni, mert az alacsony sávokat már annyira lefogalták más távközlési szolgálatok, hogy a műholdas programok zavaróvédelmének nem lehetne biztosítani.

E nemzetközi terv minden ország számára kijelölte, hogy műholdjaival milyen pozíciókat foglalhat el a geostacionárius pályán, milyen frekvenciákat használhat az országokent általában öt tévéprogram sugárzásához, mekkora lehet a műholdon levő adóberendezés teljesítménye, s milyen a sugárnyaláb iránya és mérete. A terv műszaki paramétereit úgy határozta meg, hogy az egyes országokban egyéni vévővel, körülbelül 60

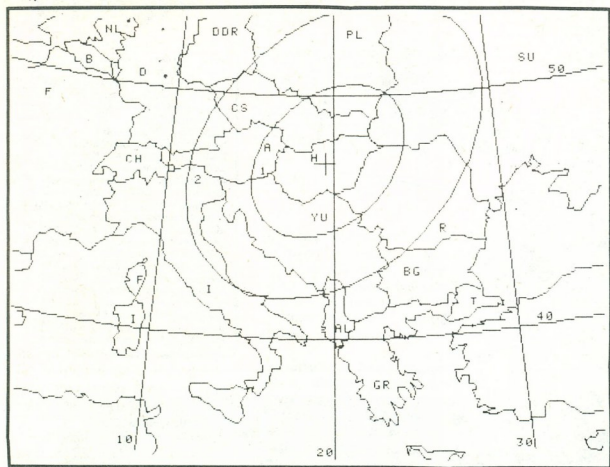
A nyugat-európai iparnak nagyon kell a műsorhold

Nyugat-Európa legfejlettebb országai meglehetősen csekély szerepet játszanak a fogyasztói elektronika (video!) világpiacán, s régen és reménytelenül lemaradtak az USA és Japán mögött a számítógépgyártásban. A távközlés számos új ágában, például a száloptikai kábelek fejlesztésében és gyártásában is egyre növekszik technológiai és piaci hátrányuk.

A műholdas műsorszórás viszont szembevetően jó piaci kilátásokat mutat Nyugat-Európának. Abszolút vezető helyet ígér! Az Egyesült Államokban ugyanígy már ma is elegendő mellekesnek tartják a műsorholdakat, például a távközlési műholdakhoz vagy a kábeltélevisziókhöz képest. Japán ugyan már 1985 februárjában felbocsátotta műsorszóró holdját, a világon a legelsőt, de előnye még távolról sem veszélyes. Sőt egyes lényegi részcsoportok tekintetében mintha Nyugat-Európától fűrhene jelenleg.

A Neue Zürcher Zeitung az idén tavasszal számolt be arról, hogy mekkorára becsülik a Közös Piac vezető szervei a műholdas műsorszórás piaci lehetőségeit a közeljövőben, kontinensünk nyugati felén. „Brüsszeli számítósok szerint a műholdak és a földi állomások európai piaca 1986 és 1989 között kerekén 3,6 milliárd svájci frankot (mintegy 1,9 milliárd dollár) képvisel. A berendezések — antennák, dekóderek stb. — szektora pedig már a közös piaci háztartások 15 százalékának ellátásának esetén is kerekén 18 milliárd frankot (9,8 milliárd dollár) jelent az elkövetkező 5–7 esztendő során.”

S nem csupán a hardver számít. Az Európai Gazdasági Közösség fiboztatása a közelmúltban tette közzé „A Közösség audiovizuális politikája” című koncepcióját. Ennek egyik lényeges eleme, hogy fejleszteni kell a műsorgyártást a várható amerikai programdömpinggel szemben, egy másik törekvés pedig arra irányul, hogy a nyugat-európai hirdetési iparnak legyen könnyebb a dolga a műsorholdak korszakában. Az EKG szó szerint meghirdette az „audiovizuális Közös Piac” koncepcióját. A műsorok és a hirdetéseks gyártása is része a szolgáltatópárnak, ahol igencsak szükség van újabb és újabb munkaalkalmak teremtésére.

A MAGYAR MŰSORSZÓRÓ MŰHOLD VÉTELKÖRZETE

cm és 1 méter közötti átmérőjű antennával jó minőségben lehessen fogni a saját programokat.

Műszakilag megoldhatatlan feladat lenne, hogy a műholdas adások vételkörzete véget érjen az országhatárokon. Mindig van úgynevezett „túlsordulás”, más szóval minden műholdas programot lehet majd fogni a célterületen kívül is, bizonyos határig. Ehhez azonban jobb minőségű, ún. közösségi vevő kell, amelyek 1,5 méter körül van az antenna-térője. Az 1986-ban felbocsátandó nyugatnémet és francia műholdak programjait például Magyarországon is lehet majd fogni ilyen közösségi antennákkal.

A műholdas műsorszórás nemzetközi terve szerint Magyarország a nyugati hosszúság 1°-on — körülbelül a Guineai-öböl felett — helyezheti majd el műholdját. Ábránknak látható, hogy az általunk betartandó műszaki paraméterek alapján milyen földfelszíni ellátási övezetek fognak kialakulni. Az ábrán lévő belső ellipszis az egyéni antennával való vétel (a -103 dBW/m²-es felületi teljesítménysűrűség) határánálát mutatja. A külső, nagyobb ellipszis pedig azt jelzi, hogy meddig terjed majd a közösségi antennák vételkörzete. (Az utóbbi esetben a felületi teljesítménysűrűség értéke -111 dBW/m².)

Magyar műholdas tévéprogram szórására jelenleg még nincsenek kidolgozott, kész tervek. Azt gyakorlatilag biztosra lehet venni, hogy a műszaki rendszert más európai szocialista országokkal együttműködve építjük ki — 1990 után. A felbocsátandó közös műhold várhatólag egy magyar programot fog sugározni.

Napjainkban a műholdas vevőberendezéseket általában úgy tervezik, készílik, hogy a kábel és a hang a meglévő, hagyományos tv-készülékekben megjelenjen. Az egyéni vevőantenna pedig három részből, egy-egy külső és belső

elektronikus egységből és parabolatűrkörből áll. (A vevőberendezés egyszerűsített blokkvázlatát ábránk mutatja.)

Ahhoz, hogy a mikrohullámú vevő eredő zajja minél kisebb legyen, az első keverőt és a középfrekvenciás erősítőt közvetlenül az antennánál, azzal egybeépítve helyezik el. A külsőtéri egység kimenetén az első középfrekvenciás sávba (kb. 800—1800 MHz) áthelyezett teljes vételi sáv jelenik meg, s onnan kábelben jut el a belsőtéri egységbe. Ebből a teljes sávból kell hangolható csatornaszűrővel és második helyi oszcillátorral kiválasztani, és a második középfrekvenciára helyezni a venni kívánt csatornát. A középfrekvenciás jel erősítése után vagy demodulálás (az alapsávi jelek előállítására) történik, vagy pedig a vett frekvenciomodulált jelnek a normál készülék által vehető amplitúdomodulált jellel való átalakítása.

A nyugatnémet és a francia műholdas adásoknak nem a már megszokott képes hangtávítási rendszerben (PAL, SECAM), hanem egy újban, a közös D2—MAC rendszerben fogják sugározni. Ennek vevőre az alapsávi jelek előállításához speciális dekódolóra is szükség van.

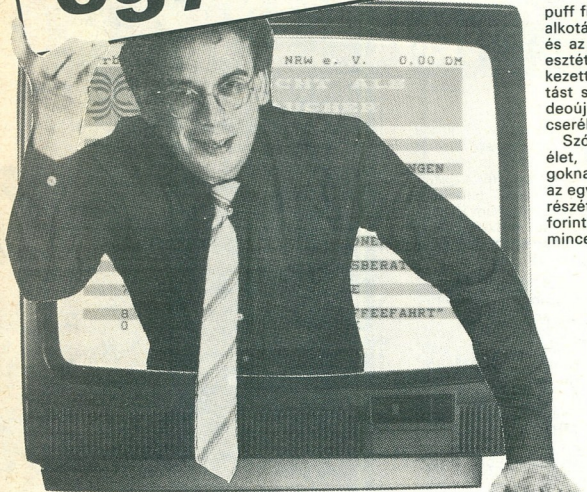
A közösségi vétel rendszere lényegében azonos az egyénivel, de a belsőtéri egység részét minden vett csatornára meg kell ismételn. Minden vett műsört — vagy FM/AM átalakítás után, vagy demodulálás, dekódolás és amplitúdomodulálás után — elhelyeznek egy normál televíziócsatornában, és a szétosztó közösségi rendszeren (pl. kábelhálózat) juttatják el a vevőkészülékekhez.

Egyéni vétel esetében tehát a nézőnek a belsőtéri egység hangolásával, közösségi vételnél pedig a kábelrendszerhez csatlakozó vevő hangolásával kell megkeresnie a venni kívánt műsört.

DR. HEGYI GÁBOR

Videozók, egyesüljetelek?

A csőd előtt — a túléléshez talán már elegendő tapasztalattal tarsolyában — ült össze nemrég a Magyar Képmagnóbarátok és Üzemeltetők Országos Egyesületének vezetősége. A több mint négyórás vita során elhatározták, hogy az ország első kulturális-szolgáltató egyesülete a külső felek számára pénzért nyújtott tevékenységét fejleszti, hogy elkerülje az anyagi összeomlást és eleget tegyen tagjainak tett ígéretének, vagyis hogy a kulturális munkát megarthassa és bővíthesse.

Hogy a tagjából nem lehet megélni, az azt néhány dörzsölt és előrelátó fickó akkor látta, amikor az egyesület bemutatkozott az elmúlt őszi BNV egyik standján. Ide sokan kifejezetten abban a reményben léptek be, hogy az egyesületi keretek közé kihasználva keresnek feleket kölcsönzéssel, másolással, filmvetítéssel. Ugyancsak a meggazdagodás reményében közeledett az egyesülethez jó néhány kisszövetkezet is, de igazából sem pénzük, sem törvényes elköteleződés nem volt a pénzcinszal módjára, legfeljebb zugvideokocsikkal sze-

rették volna gazdagítani Budapest éjszakai életét.

A biztos büntetést ígérő ajánlatokat visszautasítva, egy belvárosi házbán, méregdrága albérlésben, különösebb bevételt nem ígérő tervekkel kezdte meg működését az egyesület. Ma már sokan mondják, a mosdóvízzel — tehát a pénzcinslálókkal — együtt a gyereket is kiöntötték az ablakon, hiszen anyagi erőforrásuk nélkül erőn felüli kulturális munkát vállaltak, amire semmiféle támogatást nem kaptak, mert — ahogy mondják — nem eladni, hanem megtartani akarják az egyesületet. Eddig a tagjából tízenegyféle szolgáltatást támogatott a közösség. 1985. augusztus elszejtől négy szervizben kedvezményesen javították a szervezetek tartozók készülékét, olcsó tanfolyamokon oktatták a video működtetését, a kamerakezelést, a műsorkezelés folyamatát, de szolgáltattak műszaki és vámttechnikai tanácsokkal, amelyek révén sikerült elkerülni az egyébként oly sok kellemetlen-séget. Ezenkívül a klubnapokon zártkörű vetítések tartottak a ségedmunkásokból, kórházi kutató főorvosokból és diákokból álló egyesület tagjainak. A piff-

puff filmek mellett igényes műalkotások is műsorra kerültek, és az egyik tagtárs révén filmszínház előadások sora igyekezett a „filmzés” és -választ segíteni. De a klubban videoujságok, -kazetták is gazdát cseréltek.

Szóval pezsgett a közösségi élet, miközben a lakbér, a tagoknak nyújtott kedvezmények az egyesületi bevételek jelentős részét elapasztották. A 316 ezer forintból ma legfeljebb harmintcezer van a kasszában, s en-

nek a pénznek kellene fedeznie az ideai kiadásokat. A csőd szele ide iszben akkor érintette meg a videósokat, amikor albérlésüket a szerződéses határidő előtt felmondta a „háziúr”. A közösségi „mag” — kb. száz ember — két héten keresztül hiába kereste a klubot, csak zárt ajtókat talált, és még csak üzenetet sem kapott, hol kereshetné a többiek.

A vezetőség körbehordozta a véres kardot, és elsősorban önmagát vádolta a kialakult helyzetért. Gazdálkodási tapasztalatlanságnak és a taktikai érzék hiányának tudta be a közeledei összeroppanást. De azt is állítják, hogy a hazai nagy cégek nemhogy segítettek volna, de sok mindennel akadályozták munkájukat. Hiába próbálkoztak külföldi filmek behozatalának megszervezésével vagy más (sértődések elkerülése és az életben maradás érdekében fel nem sorolt) tevékenységgel anyagi forráshoz jutni, a nagy szervezetek monopolkerítéséibe ütköztek. Az egyesület szerkerét a kulturális szolgáltatómunka felé tereltek, ami — mint arra már menet közben rá-

Kényszerű

Az Állami Könyvtarjesztő Vállalat budapesti Rózsavölgyi Zeneműboltjában tavaly októbertől napi száz-kétszáz forintért lehetett műsoros videokazettákat kölcsönözni. A több mint kétszázféle műsor fele zenés video volt, a Quentini Nandig.

„Lehető” és „volt”, mert ma már nem hirdeti ezt a szolgáltatást a Martiniell tér kirakatán. Kora tavasszal ugyanis megjelent a zeneműboltban a Filmfőigazgatóság egyik illetéke, aki közölte: szerinte nemcsak akkor kell jogdíjat fizetni a műsoros kazetták után, ha azokat sokszoroztják, hanem akkor is, ha csak az egyetlen, eredeti kazettát adja kölcsön egy intézmény.

Pedig a zeneműbolt vezetői a Szerzői Jogvédő Hivatal munkatársainak tanácsát kikérve fogtak új vállalkozásukba: a lakosságtól, az egyenként körülbelül kétszer forintért felvásárolt kazetták kölcsönzését kezdte meg az üzlet. Habár nagy volt az eladók kínálata szex- és pornófilmekből, a bolt

jöttek — csak gazdasági eredményt hozó tevékenységgel együtt végezhető.

Mielőtt az egyesület fölös-lásnak indult volna, lévén, hogy több tag elégedetlenkedni és követelőzni kezdett, váratlan fordulat történt. Az efféle happy end, amely nem jóságos angyal, hanem egy segiteni akaró nagyvállalat képében lépett elő, manapság eléggé ritka. Följajánlották a közösségnek irodaépületük néhány szobáját, jelképes terembér ellenében. Azt viszont előre közölték, hogy nem jótékonykodni akarnak az egyesülettel, hanem az a szándékuk, hogy a videót majd a vállalat belső életében és a reklámban használják fel, amihez igényt tartanak az egyesület szakmai vezetésének munkájára.

A már említett négyórás vita során a Magyar Képmagnóbarátok és Üzemeltetők Országos Egyesületének vezetősége új koncepciót dolgozott ki, amelyre a jelenlegi jogszabályok meg is adták a lehetőséget. Eddigi szolgáltatásai mellé országos, zártkörű filmklubházlatot, használt és felújított külföldi videók behozatalát, forgalmazását, rendezvények szervezését, referenciafilmeik gyártását tervezte. Segít a túlélésben, hogy időközben kialakultak a „kérdés a számítógép” című videós játékok, valamint egy oktató-, egészségnevelő film gyártásának is kisebb bevételre tehetnek szert. Úgy érik, mindezzel nem csupán tovább fejlődött a belső szervezeti élet, hanem megkezdődött az alkotó közösségek kialakulása is, rácfalova arra a jóslatra, mely szerint magánlakásban vagy néhány szobában nem lehet komoly értéket létrehozni. Ma reális esélyük van a fennmaradásra, és érzésük szerint, bár pénz „termelnek”, mégsem adták el magukat. Mint mondták: az egyesület továbbra sem elárod!

KLARDOS ERNŐ

visszakozz

dolgozó megváltoztatták, milyen kazetákat vesznek meg. Néhány hónap alatt így is egymillió forintot költött a zeneműbolt másoros videokazeták vásárlására. Egyikről sem készítették másolatot, a képmagnó-tulajdonosok az eredeti változatot vihették haza egy-egy napra. Április elején azonban — ama bizonyos látogatást követően — egyik napról a másikra megszűnt a Rózsavölgyben a hamar népszerűvé vált kölcsönzés.

Nem akartunk mi ebből megsgadogni, csupán a skálánkat szeretnénk volna szélesíteni új kezdeményezésünkkel. Mivel nem kívánunk senkivel sem konfliktusba keveredni, a nagy bizonytalanság miatt álltunk le a kölcsönzéssel! — mondja ma keserű szájzselével Hutra Albin, a Rózsavölgyi Zeneműbolt vezetője.

Az üzlet egyébként továbbra is felvásárolható és eladható videoműsorokat, de azok engedélyezésére — állítólag — a Filmfigazgetőághoz kell fordulni

— kazetánként. A már eddig össze-gyűjtött készletről lista készült, s jelenleg a műsoros kazeták még pocskére vannak.

Egyszerűs videojogszabályok híján tehát továbbra is teljes a nézetkülönbség. S ahogy az állami boltok, így a Rózsavölgyi is, évtizedek óta el tudják dönteni, milyen hanglemest vásároljanak a leköszögöttől és adják el tisztességes haszonért, bizonyára a video-programok elbírása sem jelentene számukra megoldhatatlan feladatot. A zenés műsoroké legalábbis biztosan nem.

Úgy tűnik, hogy a régóta várt, egyértelműen fogalmazó jogszabályok hiányában, a bizonytalanság légkörében, a birokrdia útvesztőjében egyelőre elhalnak még a szerény állami kezdeményezések is. Ami természetesen a virágzó video-feketeteipiacnak ad nagybott teret és lehetőséget.

F. T.

The Benkő Dixieland Band and their American Friends címmel éppen egy esztendője kapható Benkőék műsoros videokazettája.

A Pannónia Filmstúdió vállalkozása Táncozó Gábor és Moldován József rendezésében a BDB 1984-es Budapest Sportcsarnok-beli koncertjét rögzítette. A hatvanperces, hagyományos felvételű, a videotechnika előnyeit alig-alig alkalmazó műsort és százhusz perces üres helyet tartalmazó kazettából eddig néhány száz darab kelt el 1790 forintos áron.

Bukás! Mindössze ennyi képmagnó-tulajdonos érdekelne a zenekar egyik színvonalas kon-

certje? *Siker!* Ezért az összegért minden egyes eladott kazetta után dörzsölheti a tenyerét a keveskedő, nehogy több száz után! *Kísérlet!* Ilyen még nem volt, miért kel-

Bukás vagy kísérlet?

ros kazetta elkészítésére és megjelentetésére. Egy olyan állami piacon, amely valójában szinte nem is létezik. A kazetta készítői tisztában voltak azzal, hogy az 1790 forintos összegért nem fognak a BDB műsoráért kapkodni a programokra kiehéztett videotulajdonosok.

Jelenleg e magas ára oka elsősorban az, hogy a Pannónia az üres importkazetákat nyolcszáz forintért tudja beszerezni, és a kereskedelmi, forgalmi adóval már 1000 Ft felett van csupán az üres kazetta ára! A termelési költségek, a jogdíjak és a néhány százalékos haszon alakították ki ezt a magas összeget, és a vállalkozás így is csak kétférel eladott példányt követően térül meg. A forgalmazás jogát a Skála

Metró Áruház kizárólagos joggal vette meg és optimistán évi ezer darab eladását vállalta. Azonban pár hónap után néhány száz kazettát kénytelen volt forgalmazásra átadni a Rózsavölgyi Zeneműboltnak. Mäpedig az is törvénytörés, hogy egy videokazettát egy vagy két pulton nemigen lehet eladni. Különösen, ha azt másfél heti átlagfizetésért kínálja. Ezért is fordulhat elő, hogy az egyórás BDB-műsor ma már sok tucat másolatlan forg közközen.

Benkő Sándor nem érzi kudarcnak a kazetta forgalmazását, még akkor sem, ha tudja, hogy a Skála 750 Ft-ért árusította ki azoknak, akik az áruházban képmagnót vásároltak. Mégis, úgy véli: ahhoz, hogy igazi piaca alakulhasson ki a magyar műsoros kazetáknak, ezer forint alatt kellene árusítani őket és nem egy-két, hanem legalább nyolcvan-száz helyen. „Természetesen ez egyszerre volt kísérlet és kezdet is — fogalmaz a zenekarvezető. — A tradicionális zene időt álló, ezért szerintem ez a BDB-kazetta ugyanúgy ott lesz majd a piacon öt-tíz év múlva is, együtt többi műsorunkkal.”

A zenekar öt évvel ezelőtt felmérte: ha a nemzetközi zenei élet piacán az élvonalban, a felszínen akar maradni, szüksége van képi anyagra is. 1982-ben amerikai turnéjukra Koltay Gábor vezetésével, az IPV támogatásával elkísérte Benkőék egy filmesztáb is, de sem a MAFILM, sem a Magyar Televízió nem kívánta felhasználni a forgatott anyagot. Így kénytelenek voltak külföldön elkészíteni a filmet. Eddig két, egyenként hatvanperces show-műsora készült el a Benkő Dixieland Bandnek, s mind a kettőnek sikerült a nemzetközi forgalmazása. A norvég televízió egy ötvenöt és egy negyvenöt perces show-t készített velük, amelyeket együtt, 1190 forintért lehet majd megrendelni a Rózsavölgyi Zeneműboltban. S ha erre lesz igény, megkezdődik majd a kazetták sorozatgyártása.

A BDB nemrég egyébként elkészítette a világ első igazi dixielandklipjét az IPV filmstúdiójával és az MTV Videóóval közösen. A négy és fél perc hat hónapi munkával, több millió forintért készült el. Ezt a tervek szerint újabb hét klip követi, s mindez együtt megjelenik majd a hazai forgalomban is.

FALUS TAMÁS

TELEVIDEO

Egy éve alakult meg a Magyar Televízió Kereskedelmi Főigazgatóságának Televideo elnevezésű vállalkozása, mely a tavaly eladott néhány száz műsoros videokazetta után idén tizezer darabot szeretne értékesíteni. A Televideo elsődleges céljának

tartja, hogy újra hozzáférhetővé tegye azokat az elmúlt években, évtizedekben készült értékes televíziós alkotásokat, melyek egy-két vetítésként óta a tv archívumában porosodnak.

A kiadó először elsősorban az iskolák és a művelődési intéz-

mények számára kívánja kínálni kazettáit, s ennek szellemében készítette el első katalógusát az Országos Oktatástechnikai Központ és az Országos Pedagógiai Intézet segítségével. A Tanéret katalógus alapján méri fel az iskolák igényeit és gyűjti össze a megrendeléseket a Jókai-filmektől a Molière-daraboktól az Illyés- és Nagy László-portréfilmekig, vagy negyven műsorra. A könyvtárak rendeléséit a Könyvtér szervezi.

„Üzleti vállalkozás a miénk, ami nem áll ellentétben azzal, hogy elsőként a piac szűkebb, de elérhetőbb részét célozzuk meg” — magyarázza Sándor György, a nyolc munkatársat számláló Televideo vezetője. Az iskolákban, művelődési intézményekben ma már több mint hatezer kazettagnó van, s a kiadó abban bízik, hogy a kazettavásárlásra kapott állami támogatással az iskolák a kiadó legfőbb bevívői válhatnak. Erre a támogatásra szükségük is van az iskoláknak, mert a kazetták ára meglehetősen magas, 1400-tól 2000 forintig terjed.

A Televideo eddigi munkáját meglehetősen korlátozta, hogy a televízió épületében ideiglenes megoldásként tudtak csak sokszorosítani. Májusától viszont Budafokon üzembe lépett az első hazai professzionális sokszorosítóműhely: egy egycolos és egy kétclos kámpagnóról egyszerre harmincöt professzionális JVC-berendezésre készülhet másolat. Az MTV és az OOK közös beruházása körülbelül 25 millió forintba került.

A kiadó távlati célja, hogy a videoutajdonosokat ellássa majd szórakoztató műsorokkal is, addig azonban számos olyan kérdésre is feleletet várnak a Televideo munkatársai, amelyek ma még az iskoláknak szánt programok terjesztését is gátolhatják. Ilyenek például a jogdíjjakkal kapcsolatos gondok. Nyitott kérdés még az is, hogy új video-üzlethálózat szükséges-e a kazetták forgalmazásához, vagy hasznosabb, ha a meglévő szervezetek veszik át a videoműsorok terjesztését. A nemzetközi tapasztalatok alapján a kiadóban úgy vélik, a különféle műsorokat rövid idő alatt, vagy példányban kellene piacra dobni, hogy megelőzzék a „hivatásos” és családi másolókat.

A sikeres eladásokhoz azonban elsősorban a jelenleginél alacsonyabb kazettára van szükség.

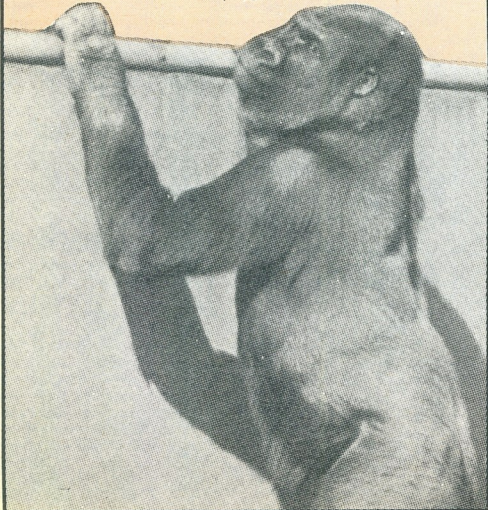
F. T.

A műsoros videokazetták iránti egyre növekvő igényt mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a MOKÉP központi, budapesti videotékájában április végéig húszezerre nőtt a kölcsönnapok száma. (A tavalyi egész éves forgalom ötvenezer nap volt.) Az idei tervek szerint a már meglévő hatszázféle kazetta mellett négyszáz új film közül is válogathatnak majd a videobarátok, az alkotások fele tókes országokból érkezik. Májusig ötven műsoros kazettával bővült a választék. Így Alain Delonnak öt filmje kölcsönözhető: A katonaoorvos, a Verekedő, a Borsalino és társa, az Egy csirkefogó halála és az Egy zsaru bőréről. A nyolc új hongkongi karatefilm közül kettő Bruce Lee: A halál keze és a Bruce Lee, a legenda. Valamennyi újdonság magyar nyelven is élvezhető: szinkronizálva vagy felirattal látható.

TOP 10

A MOKÉP
VIDEOTÉKA
SIKERLISTÁJA
AZ 1986
ELSŐ
NEGYEDÉVI
KÖLCSÖN-
NAPOK
SZÁMA
ALAPJÁN

- 1. Bombajó bokszoló**
(olasz vígjáték)
- 2. Police Pyton**
(francia bűnügyi játékfilm)
- 3. Aranyeső Yuccában**
(olasz vígjáték)
- 4. A rendőrség megköszöni**
(francia bűnügyi játékfilm)
- 5. Eddy Grant**
(angol, videoklipek)
- 6. Szexis hétvége**
(amerikai vígjáték)
- 7. A jazzzenés**
(amerikai zenés játékfilm)
- 8. Vuk**
(magyar meserajzfilm)
- 9. A tenger zamata**
(olasz vígjáték)
- 10. Vakond a nagyvárosban**
(magyar mesefilm-összeállítás)

Sportvideo

Csak videokazettán látható Csőke József új filmje, a *Sportrandevő* — négy évtizeddel. A több mint másfél órás, archív felvételeket tartalmazó összeállítás a magyar sport legnaggyobb eseményeit, eredményeit idézi fel Papp László olimpiai aranyérmestől Székely Éva sikerén át az aranycsapat 1954-es berni ezüstérméig.

A film és a kazetta az OTSH Sportfilmstúdiójában készült, s a tulajdonos, a sporthivatal egyelőre csak videón kívánja terjeszteni az igényes válogatást. A kazettát 1200 forintért a Sportfilmstúdióban, a margitszigeti Nemzeti Sportuszoda épületében lehet megvásárolni, vagy három napra, kétszáz forintért kölcsönözni.

Videotárs

sokan bele is törődnek, de csak legyintenek: ha ök lennének más társkeresők helyében, önmagukat a világra se választanák!

Közben a szöke asszony elbűcsúzik és még az ajtóban is fogadkozik, hogy most már tényleg befejezte, mert teljesen elment a kedve az egésztől, de a Telefontárs rábeszélésére megígéri, hogy kis idő múlva újból jelentkezik.

Akkor hát lássuk a medvét! Vendéglátóm a géphe helyezi egyik számozott kazettáját, kezembe adja a távkapcsolót és bekapcsolja a készüléket. A felvételen éppen egy bűbájos külsejű és modorú közgazdász nő beszél a munkájáról, családi és anyagi körülményeiről, a leendő partnerről alkotott elképzeléseiről. Arról, hogy legutóbb mit olvasott, van-e káros szenvedélye és vállalna-e gyermeket. „Igen, igen, hát hogye” — hangzik a mélyeséges vágyakozással teli válasz. A kamera a csillógó szemekre közelít.

Sokadszor is elképdek: ez a nő él-e nélküli? Úgy látszik, az interjúelője is eleget hallott — a kérdéseket egyébként maga a Telefontárs teszi fel —, mert megköszöni a beszélgetést és megkéri a hölgyet, hogy álljon fel a kanapéről és menjen ki az ajtón. A videóes társkereső nem árul zsákbecskéket! pillanatok alatt megszaccolhatóvá válnak a mell-, derék- és csipőmérétek.

— Ez a felvétel nemcsak az illető külsejéről és modoráról ad lényegesen több információt, mint egy levél vagy fénykép, hanem azt is elárulja, hogyan találja fel magát váratlan helyzetekben. A kérdések persze nem különlegesek, de ha valaki komolyan veszi őket, akkor meg kell gondolnia, hogy mit válaszol. Meggyőződésem, hogy a jövő a videóes társkereső ügynökségéknél: az embereknek ma egyik legdrágább kincsük az idő és egyszerűen nem engedhetik meg maguknak, hogy esetleg heteket töltsenek meddő randevúzgatással. Nem állítom, hogy a video csodaszer, de azt hiszem, az ügyfeleimnek 15-20 százaléka végül is társra talál hosszabb-rövidebb időre, nem rossz eredmény. Valószínű, hogy a többi társkereső iroda egyelőre anyagi okokból nem vezeti be a videóes nyilvántartást, hiszen egy lejárt-szükszülék ára 50 ezer forint körül van. Nekem nincsen ka-

merám, hanem egy gmk-val csináltatom a felvételeket henteente egyszer. Ezenkívül havi öt-hatezer forintot költök reklámra, jó kétezer forintot a telefonszámlám és a lakás-irodám takarítását is fizetnem kell. Így minimális a nyereségem egyelőre, de azt komolyan mondtam, hogy valójában nem ezért csinálom.

✱

Magára hagyom a Telefontársat a nagy szoba ülögarnitúrájánál telefonja és a jegyzetblokkja mellett: irány Aphrodité, a belváros túlsó felében.

Aphrodité éppen anyai idős, mint a Telefontárs, csak abban különbözik tőle, hogy nő. Az iroda már hároméves, de ő csak tavaly nyáron vette át. Mikor kérem, hogy hadt láthassak néhány felvételt, elsőként a sajátját (!) teszi fel. Igaz, a felvétel régebben készült:

— Mikor az ember betegállományban van, sok mindenre képes. Többek között arra, hogy feljöjjön vidékről és jelentkezzen egy videóes társkereső irodánál.

A képanyoni Aphrodité éppen arról beszél, hogy az anyagi és egzisztenciális létét megalapozó munka miatt egyszerűen nem volt ideje társat keresni. Felépitett egy házat, autót vásárolt, egyetemelt, tanfolyamokat végzett, úgyhogy nemcsak pedagógus, hanem gépjárműoktató és autóversenyző is. Aztán egyszer csak összekuszálódott minden: elesett az iskola jéges lépcsőjén és olyan súlyosan megsérült a keze, hogy műteni kellett. Nem egyszer. Jötték a burkolt, majd nyíltabb meggyezések az igazgatótól arra vonatkozóan, hogy neki nem kell olyan tanerő, aki hónapokat töltsen betegállományban. Aphrodité döntött: „bagóért” eladta a gyönyörű kétszintes házat, kilépett a munkahelyé-

ről és Budapestre költözött. Egy apróhirdetésre lett figyelmes, amelyben tőkésársat vagy „átvevőt” kerestek egy társkereső irodára. A jellege az volt, hogy „Konkurencia nélkül”. Ebből a sérült kezű tanárnő arra következtetett, hogy csakis arról az irodáról lehet szó, amelynek hajdan ő is a kuncsaftja volt, hiszen akkoriban ez volt az egyetlen, konkurens nélküli videóes társkereső. Felkereste a tulajdonost, megállapodtak, ő lett az új „Aphrodité”. A társat keresők nyilvántartásában ő maga perces már nem szerepel, de továbbra is egyedül él.

Aphrodité is alkalmas megkülönböztetést, de ő a nemek között: a nő egy teljes évre fizetnek 1250 forintot, míg a férfiatól fél évre kér ugyanennyit. (A Telefontárs egy évre 1300 forintot kér, amiből 600-at visszafizet, ha nem tud bemutatni 15 alkalmasnak látszó partnert a jelentkezőnek.) Hogy a nőktől miért kér kevesebbet? „Szociálpolitikai megfontolásból” — mondja. A felvétel nem ő készíti, hanem a szomszédos videostúdió. Mivel éppen „forgatás nap” van, ott üldögél velünk együtt az irodában a kamera kezelője és arról beszél, hogy önmagát is sokkal realitásabban látja az, akiről felvétel készült. Meséli, hogy az egyik ügyfélnek annyira elborzadt magától, hogy vilámbesében lefogott tizenkét kilót. Ami azért nem minden-napi teljesítmény. Nyilvánvaló, hogy egy három-négy perces videofelvétel nem mutat be egy embert, de mégis több támpontot nyújt, mint egy fotó. Egyébként ha a felvétel nem sikerül, akkor megismétlik, mindaddig, amíg az ügyfél nem elégedett.

✱

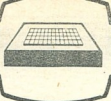
A videóes társkeresőök szalagátára többségében rokonszenves, szeretethetes emberek képével van tele, akik borzasztóan szeretnének társat találni. Ha videóval, hát videóval. Bárhogyan.

A Telefontárs egy elvált, harmincöt éves és mindössze néhány hónapja válalkozónak

felcsapott úr. Kellemes, hívós lakásában fogad. Egyszemélyes társkereső iroda, a tulaj eredeti és főfoglalkozására nézve jogtanácsos. Mint mondja, nem a pénzért vágott bele — noha tagadhatatlanul jól jön a jövedelemkiegészítés —, hanem karitatív megfontolásból. És volt még egy oka: — Régóta fájt a fogam egy videoberendezésre, és ez nagyszerű ürügy volt a megvásárlásra. De egyébként is utólag levelet írni, úgyhogy mikor felmerült bennem a társkereső terve, rögtön a videóra gondoltam. Egyébként is komolytalannak tartom a levelezést, de még a fényképek, „ismerkedések” is. Egy videofelvétel nem lehet eljátszani valaki mást — illetve lehet, de az hamar kiderül — és a videofelvételt nem egykönnyen lehet retusálni.

Ügyfél érkezik. Apolt, jó külsejű, szöke hajú asszony. Panaszolja, hogy nem volt szerencséje egyik címmel sem. Az egyik férfi neki nem felelt meg, a másiknak pedig ő nem tetszett. Ezek szerint azért a video sem mutat meg mindent.

A kamera előtt a nők egészen fesztelenül, nagyon bátran viselkednek. A férfiak szegénylősebbek. Abban viszont valamennyien egyformák, hogy hallatlanul nagy élmény nekik a dolog, főleg mikor visszanézik. „Ez a visszatáasztó óregasszony lennék én?” vagy „Ilyen csúnyán gesztikulálok beszéd közben”? Van, aki annyira elcsúgott a saját videomásától, hogy úgy kell lelket verni belé: ne adja fel, ne töröltesse le a felvételt, igazán nem olyan rossz, mint amilyennek ő látja. Ebbe aztán

Képdigitalizálók

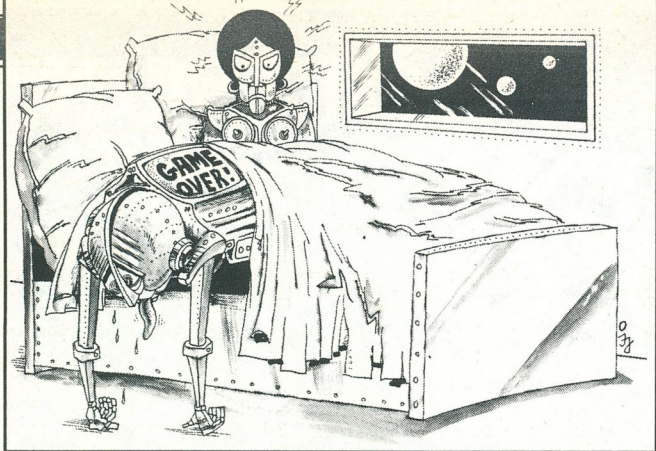
Folytatva a számítógép és a video társításából származó lehetőségek és eredmények bemutatását, most a képdigitalizálóról lesz szó. Cikkünket főként azon kísérletező kedvű amatőrök figyelmébe ajánljuk, akik rendelkeznek videofelszereléssel és számítógéppel, valamint idővel, kíváncsisággal és esetenként némi pénzzel is.

Az előző számban egy olyan roppant egyszerű módszert mutattunk be, melynek segítségével számítógéppel előállított ábrákat tudunk a videoszalagra rögzíteni. Most egy olyan eszköztípusról lesz szó, amely fordított irányban működik, vagyis azt teszi lehetővé, hogy videoeljárással készített képet a számítógépbe tudjunk bejuttatni és ott azt használni. (Videoeljárás alatt itt azt értjük, hogy videokamerával felvett képről van szó, így ez a megoldás elsősorban azokat érdekelheti, akik nemcsak videomagnóval, hanem kamerával is rendelkeznek vagy legalábbis alkalmanként hozzá tudnak jutni.) Előjáróban mindjárt el kell mondanunk, hogy ez már nem oldható meg csupán néhány alkalmas kábel otthoni előállításával, jelen esetben ma már kapható és elérhető árú berendezések használatáról és használhatóságáról lesz szó.

A képdigitalizálás persze nem spanyolviasz, mivel ezt az eljárást már jó ideje alkalmazzák, csak a háztartási képdigitalizálás számít még annak. Minden olyan esetben, amikor valamilyen képi információt egy számítógép számára érthető formátumúvá alakítva, azt valamilyen számítógép feldolgozza, képdigitalizálásról beszélünk. Ez azért hasznos, mert ezt az információt ezután a számítógéppel tetszőlegesen alakíthatjuk, manipulálhatjuk, összefüggéseket kereshetünk, kiértékelhetjük stb. Ugyanezt – a képinformációt elsődlegesen hordozó – analóg jellegű információval (más szóval: egy videokamera kimenőjével) csak nagyon bonyolult és többnyire egyedi áramkörökkel tudjuk megvalósítani. A számítógép ezzel szemben azt a lehetőséget kínálja, hogy amennyiben sikerült a képinformációt egyszerű bejuttatni a memóriába, akkor már semmi sem menti meg attól, hogy az általunk irt vagy használt programok segítségével azt tetszőlegesen használjuk könnyűnkre-kedvűnkre.

A számos felhasználói terület közül hadd említssek csak néhányat itt, kedvcsinálóként. Talán az egyik leggyakoribb alkalmazás az alakfelismerés. Ezen azt értjük, hogy a képinformációt a számítógép megfelelő programok segítségével

– ezek elég bonyolultak, így nem véletlenül maradtak ki például a TV Basicból – úgy értékel ki, hogy bizonyos alakzatok felismerésére legyen képes. Így működik pl. a karácsonyi levelezőlapjaink irányítószámait „elolvasó” postai osztályozóautomata. Ugyanezt az elvet azonban még számos szakmában használják, így a térképészetben vagy az orvosi munkában, vérminták automatikus fehérvérsejt-számlálására, a robottechnikában munkadarabok felismerésére és minőség-ellenőrzésre, csillagászati felvételek kiértékelésére, automatizált forgalomirányításra és még egy sor területen egészen a mesterséges intelligenciaikutatásig, s egyszer majd házi robotunk is így fogja tudni megkülönböztetni, hogy nem a szomszéd érkezett haza. Bár ezek az alkalmazások legtöbbször nagyszámú gépek hátterét vagy speciális műszerezettség igényelnek, nem került

volna e téma ebbe a rovatba, ha csak kutatóintézeti háttérrel és néhány tudományos fokozat birtokában lehetne hasznosítani eredményeit. Az említett alkalmazások egyébként sem ZX Spectrumra épülnek. Számítógépes amatőrök tapasztalataim szerint először arra használják ilyen eszközök, hogy családtagjaink portréit számítógépre vigyék, ott retusálják, kinyomtassák, pipát, miegyebet rajzoljanak a szájába, majd kitapattazzák a kinyomatott műveket a kamrára. Programozással foglalkozó amatőrök többnyire programjait háttérre használják a digitalizált képeket, hiszen aki nem rendelkezik művészi hajlamokkal, bizony nehezen tudja megrajzolni a Halászbástyán zajló játékiprogramjának háttérét vagy a Vuk rókjait is egyszerűbb a gyerek mesekönyvből kamerával felvenni és legfeljebb utána módosítani a számítógéppel.

Alkalmazási lehetőség tehát mint égen a csillag, a háztartásokban megtalálható kisszámítógépekhez és videotechnikához illeszthető eszköz azonban csak az utóbbi években jelent meg a pi-

acon. Ezek általában egy kis elektronikából és némi programból álló rendszerek. Az előbbi rendszerint a számítógép valamelyik csatlakozójára kell kötni, utóbbi pedig betétlen a géphe. Az elektronikat úgy képezték ki, hogy abba a normál videokamera kimenete bedugaszolható legyen. A szoftvert is annak megfelelően tervezik, hogy az adott számítógép felbontásához és színmegjelölési képességeihez illesse a képet, tehát a digitalizált kép mint adat a továbbiakban tetszőlegesen felhasználható legyen saját programjainkban. Az ügyesebb programok még arról is gondoskodnak, hogy ez a formátum esetleg valamely, elterjedten használt rajzolóprogram számára is érthető legyen, s így annak segítségével könnyen alakítható.

Jelenleg a világpiacra C 64-re több ilyen eszközt is árulnak (ezek többsége fekete-fehér eredményt ad a szürke-tónusok felhasználásával), létezik ilyen eszköz az IBM PC-re, az MSX szabványú gépekre és természetesen az új generáció „deluxe” személyi számítógépekre, a Commodore Amiga-ra és az ATARI 520 ST-re is árulnak már digitalizálókat.

DIGITALIZÁLÓ MADE IN HUNGARY

Bár Magyarországon tudomásom szerint pillanatnyilag nincs forgalomban digitalizáló berendezés és szoftver, a magyarok ebben a szakmában is képviselhetik magukat a világpiacra. Két magyar alkotó, Zelcer György és Hegyi Pál több mint két évvel ezelőtt elhatározták, hogy digitalizáló fejlesztésnek a C 64-re, először fekete-fehérré. Az ötlettel a Novatrade RT-t keresték meg, amely vállalta az ügy menedzselését és figyoni a cseppet sem kímélő magyarországi világpiacon.

Rögtön úgy tűnt, hogy a magyar ipari háttér nyújtotta lehetőségek közepezté ezt a berendezést itthon nemigen lehet versenyképes áron gyártani. Ez később egészen bizonyossá vált. Az alkotók ugyanis dolgozóik a licenccel érdesen eladni egy olyan cégnek, amely a gyártást jóval olcsóbban meg tudja szervezni és európai partner visszavásárolni bizonyos mennyiséget, remélhetőleg még tavasszal a Novatrade RT forgalmát 25 ezer forint körül lesz.

Ennél az eszközről annyit érdemes tudni, hogy a C 64-hoz illeszthető hardver és szoftver színes, 160 x 200 ábrát, aznevezhető, kinyomtatható észt. Az exponálási idő 3 másodperc, ami gyorsnak számít. Szabvány video-kamera csatlakozható hozzá. Az exponálási idő 3 másodperc, ami gyorsnak számít. Szabvány video-

Természetesen az alkotók most sem pihennek: időközben elkészült az Amstrad (vagy más néven terjedt előző házi számítógépre alkalmazható változat. Ez azért érdekes, mert a Schneider egyszerű, de igen alacsony áron. Jelenleg is dolgoznak egy új digitalizáló, s így továbbra is biztának a

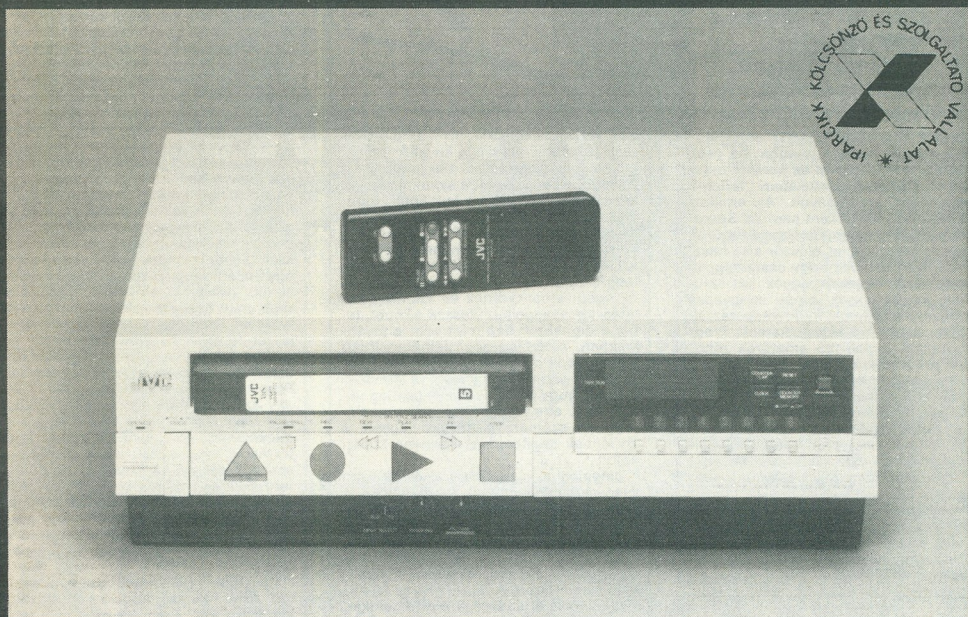
Most ismerkedjünk meg a képdigitalizálás néhány elvi problémájával és korlátjával, valamint azokkal a paraméterekkel, amelyek egy-egy ilyen rendszer minőségét mutatójának tekinthetők. A képdigitalizálás alapproblémája, különösen az egészen kis számítógépekhez történő illesztések esetén abból ered, hogy egy videokamera képe sokkal gazdagabb információkban (vagyis felbontásban és színekben), mint amit a számítógép megjeleníteni képes. Ha arra gondolunk, hogy a tv képe 525 vagy 625 sor felbontású, s egy kommersz videomagnó is 240 sor körül produkál és a színátmenetek gyakorlatilag folytonosak a teljes színskálán, akkor máris nyilvánvaló, hogy az egyik legalapvetőbb probléma ezen információhalmaz „lepusztítása” számítógéprnyi mértékig. A számítógépek közül az egyszerűbbek (pl. a C 64) 200 sor és 160 vagy esetleg 320 sorlopot képesek megjeleníteni, legfeljebb 16 színben. Ezért a kapott kép minősége nagymértékben attól függ, hogy ez az egyszerűsítés milyen módszerrel történik. Ezt a műveletet általában még az elektronika elvégzi, lehetőleg úgy, hogy a kép ne torzuljon. A színeket legtöbbször lehet módosítani, amennyiben egyáltalán a digitalizáló színes képet állít elő. (Mivel ez lényegesen bonyolultabb, mint a fekete-szürke-fehér kép, és kétszínű üzemmódban a számítógépek is rendszerint nagyobb felbontást engednek meg, ezért a forgalomban lévő eszközök nyolcvan százaléka kétszínű.) Fontos szempont a megvilágítás. Mivel egy számítógépes kép előállításához a digitalizáló többször is letapogatja a videokamera képét, a villogó típusú fényforrások használatát lényegesen rosszabb, kásásabb képhez vezet, legjobb a természetes napfény vagy a fehér fény. (Előfordulhat ugyanis, hogy a számítógép éppen akkor „kérdezi” le egy adott pont fényességét, amikor a neoncsó ki- vagy, így annak helyén egy fekete pont lesz.)

Lényeges paraméter az exponálási idő. Arról van szó, hogy a kép előállításához idő kell, ezért ma még nem lehet ilyen módszerrel gyorsan mozgó alakzatokat levenni, így az idő az egyik legfontosabb minőség mutató. A szokásos értékek 3–8 másodperc között vannak. Ennél rövidebb idejű átalakítás csak fekete-fehérré létezik. Végül alapvető szempont a színek, illetve színeségi szintek száma, mivel ez határozza meg majd az elérhető tónusosságát. Kétszínű kép esetén a színeségi szintek számát alapvetően a felhasználó számítógép határozza meg, hiába tud a digitalizáló 8 színeségi szintet megkülönböztetni, ha a C 64-nek csak 4 van. Az új generációjú személyi számítógépeken azonban már elég sok szín használható, így lényeges a digitalizáló színelbontóképessége. Az ATARI SZO ST-hez illeszthető COMPUTEREYES például 8 szíre tónust használ.

Aki tehát úgy dönt, hogy saját alkalmazásában jól tudna hasznosítani egy digitalizáló, előszörban ezekre a paraméterekre figyeljen. Tájékoztató: a nyugat-európai piacon található eszközök ára 150–1500 dollár között mozog, a minőségtől is természetesen az adott számítógéptől függően.

KISS DONÁT

NE SOKAT KÖLTSÖN, VEGYEN INKÁBB KÖLCSÖN!

Az Iparcikk Kölcsönző és Szolgáltató Vállalat boltjaiból bérelhető képmagnók segítségével igényeinek megfelelő műsort állíthat össze, játszhat le családjának és barátainak.

A kiváló minőségű VHS rendszerű képmagnók kölcsönzésével a vállalat budapesti és vidéki boltjai foglalkoznak.

LEGNAGYOBB A VÁLASZTÉK

a KÖLCSÖNZŐ-
SZOLGÁLTATBAN
Bp. V., Váci u. 42.
Telefon: 181-422

9. sz. kölcsönzőboltban
Bp. XIII., Váci út 39.
Telefon: 498-346

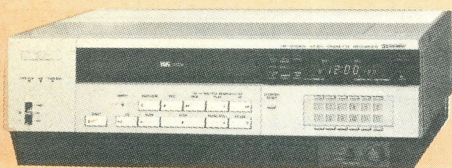
22. sz. kölcsönzőboltban
Bp. VI., Lenin krt. 80.
Telefon: 115-669

- ALAPSÁVI JEL** — kislekenciás, a videokamera kimenetén megjelenő videojel. Ebben a formában a képet és a hangot külön jelek hordozzák.
- ANTENNA ADAPTER ÁTÚSZÁS** — adók kisugárzott elektromágneses jeleit felfogó szerkezet.
— átalakító, illesztő egység.
(úsztatás) — olyan videotrükk, amikor az egyik kép fokozatos elhalványodása közben egy másik tűnik fel a képernyőn és így váltunk a két videoforrás között.
(írisz) — fényrekesz. Az objektívén átjutó fény erősségét elrekesztéssel, mechanikusan szabályozó szerkezet videokamerákon.
- BLENDE**
- CCU** (Camera Control Unit) — kameravezérlő egység, amely a videokamera legfontosabb paramétereinek (fényrekesz, fűhőegyensúly, erősítés stb.) az operatőröktől függetlenül, távolról való folyamatos állítására szolgál.
— I. színjel.
- CHROMA CSATORNA** — szabványosan kijelölt frekvenciasáv adott információ (rádió, tévé, telefon, telex stb.) átvitelére. Másik szokásos jelentése az elektronikában: egy adott hely (forrás) és egy adott másik hely (fogadó) között levő elektronikus jelátviteli berendezések és közegek, amelyeken a jeleknek át kell haladni a továbbítás során.
— az elektronikus jeleknek valamely közegen, kábelben vagy áramkörön való áthaladásából létrejövő csökkenése. A csökkenés mértékét a kezdeti (bemeneti) szinthez viszonyítva decibelben szokás megadni.
— I. kóder.
- CSILLAPÍTÁS** — újabb videokészülékeken található 21 pólusú csatlakozó, amely egységes kiosztással viszi át a jeleket egyik gépből a másikba és így megkönnyíti az összekapcsolást, mert csak egyféle (egy darab) kábelt kell használnunk.
— Kisméretű képernyő a videokamerán, amelyben látjuk azt, amit a képfelvévőcső „lát”, azonkívül a benne megjelenő betűk és jelek segítségével információkat kaphatunk a kamera beállítására és üzem közbeni állapotára vonatkozóan.
— I. professzionális.
- DEKÓDER EURÓPA-CSAT-LAKOZÓ**
- ELEKTRONIKUS KERESŐ** — Kisméretű képernyő a videokamerán, amelyben látjuk azt, amit a képfelvévőcső „lát”, azonkívül a benne megjelenő betűk és jelek segítségével információkat kaphatunk a kamera beállítására és üzem közbeni állapotára vonatkozóan.
— I. professzionális.
- FÉLPROFESSZIONÁLIS FÉLTÜKÖR** — olyan optikai réteggel bevont üveglap, amely a ráeső fényt felét visszaveri, a másik felét pedig átengedi
— a kamerába jutó fényt optikai úton módosító eszköz.
— filmanyag áttéves videószalagra úgy, hogy a kivett képet egy videokamera veszi fel és a kamerára jelét egy képmagnó rögzíti.
— másodpercenkénti ciklusok száma periódusos jeleknél.
- FREKVENCIA HULLÁMIMPEDANCIA ILLESZTÉS KELVIN** — impedanciák megegyezése, I. impedancia.
— a színhőmérséklet mértékegysége, amely a fekete test Kelvin-fokban kifejezett hőmérsékletével adja meg a sugárzás színét. A videóban a fény „féhérségének” jellemzésére használják.
— I. moduláció/demoduláció.
- KÓDER (DEKÓDER) MODULÁCIÓ/DEMULÁCIÓ** — az elektronikus jeleket a továbbítás vagy rögzítés megkönnyítésére célszerű olyan formába alakítani, amely legjobban (legkisebb veszteséggel, zajosodással, torzulással) képes az átviteli csatornán áthaladni. Ezt az átalakítást nevezik modulációnak vagy kódolásnak, a visszaalakítást pedig demodulációnak vagy dekódolásnak; az erre szolgáló berendezés a modulátor vagy kóder, illetve a demodulátor vagy dekóder.
- MONITOR** — videojelek megjelenítésére használt, nagyfrekvenciás (és általában hangfrekvenciás) fokozatok nélküli tévékészülék. Újabbban a közönséges tévét is szokás monitornak nevezni, mikor képmagnóval kapcsolatban említik.
- ND-FILTER** (Neutral Density Filter) — semleges (szürke) fényszűrő, amely a színek arányának megváltoztatása nélkül meghatározott mértékben csökkenti a kamerába jutó fényt. Hatása tehát azonos a fényrekeszével.
- NTSC** (National Television System Committee) — az első színes televíziós átviteli rendszer, amelyet az USA-ban fejlesztettek ki és azonkívül Japán és néhány más ország használja.
- PAL** (Phase Alternating Line) — a világon jelenleg leginkább elterjedt színes tévé (video) rendszer, amelyet a nyugat-európai országokon kívül még jó néhány helyen használnak. Nálunk a videoázás használja, mivel a félprofi és amatőr videokamerák mind PAL rendszerűek.
— a professzionális vagy más szóval stúdiótechnika a tömegkommunikációs ipart kiszolgáló, magas minőségű követelményeket kielégítő, nagy teljesítményű, jó minőségű, elektronikus hirközös eszközök, illetve műszereket előállító technika. A félprofi terület nem mindenben teljesíti a stúdiószerűségnek által előírt minőséget, készülékei viszont ennél fogva lényegesen egyszerűbbek és olcsóbbak. A nem professzionális (amatőr, kommersz) eszközök fő jellemzője az, hogy olcsók, mivel nagy számban készülnek. Ennek érdekében viszont néha jelentős minőségi engedményeket tesznek, ami néha már elfogadhatatlan. Mivel tömegigényeket szolgál ki, készülékeinek kezelése egyszerű.
— Franciaországban, a szocialista országokban és még néhány helyen is használt színes-tévé-rendszer. A hazai tévéműsorszórás is SECAM rendszerű, így a nálunk forgalomban levő képmagnóknak kétneműsávnak (PAL, SECAM) kell lenniük.
(chroma) — videorendszerekben a színinformációt hordozó jel, illetve csatorna. Ettől függetlenül történik a fekete-fehér jel átvitele, tehát ha a színjel átvételében hiba van, a kép fekete-fehérben még nézhető.
— I. Kelvin.
- SZÍNHŐMÉRSÉKLET SZÍNSZÜRÖ** — speciális fényáteresztő tulajdonságú optikai előtét, amely módosítja az áthaladó fény színét. A videotechnikában a szűrők legfontosabb feladata az, hogy az eltérő színhőmérsékletű megvilágítás okozta színárnyalati különbségeket a felvételkor kiegyenlítsék.
— elektronikus szerkezet és azt működtető játékos program, amely a közönséges tévé képernyőjét használja fel a program és az adatok (a játék feltételeinek és az eredményeknek) megjelenítésére.
- TÉVÉJÁTÉK**

**TV, VIDEO,
JVC,
VIDEOKAMERA,
SZERVIZ**

— Külföldi
színes TV,
videomagnó
és JVC
videokamera
garanciális
és garanciális
időn túli
szakszerű
javítása

— Videók és televíziók
két hangnormára történő
átalakítása 3 napon belül
— ASA és ELIN típ. televíziók teletext beépítését
soron kívül vállaljuk.

Irányára: 5600 Ft

**ELEKTROMOS
SZÖVETKEZET**

BP. X., PONGRÁC U. 9.
TELEFON: 575-634

Egy
jó ötlet
az
„ÖTLET”-
BEN!

A korszerű híradás-
technikától az
ajándéktárgyig...

**A HASZNÁLTCIKK
KISSZÖVETKEZET
MINDENT MEGTALÁL**

Híradástechnikai cikkek ● háztartási gépek ● Hi-Fi és
sztereó készülékek ● videoberendezések, kazetták ●
személyi számítógépek ● bazárárúk, sportszerek, sport-
felszerelések ● hangszerek és tartozékok

VÉTELE ÉS ELADÁSA

Műszaki üzletek:

- I., Hattyú u. 16.
- III., Korvin Ottó u. 34.
- IV., Árpád út 52.
- VII., Garay tér 19.
- VII., Majakovszkij u. 9.
- VII., Thököly út 25.
- VIII., József krt. 9.
- IX., Üllői út 53/a.
- X., Állomás u. 11.
- XI., Fehérvári út 36.

Tel.:
159-181
888-010
893-046
423-349
427-014
423-557
144-421
139-524
348-666
253-629

Hi-Fi, video-, komputerszaküzlet:

VII., Lenin krt. 37.

423-538

Sport-műszaki bolt:

VII., Majakovszkij u. 41.

212-971

Hangszerszaküzlet:

VII., Majakovszkij u. 11.

427-014

Műszaki, mezőgazdasági kisgép szaküzlet:

VIII., Kun u. 11.

340-664

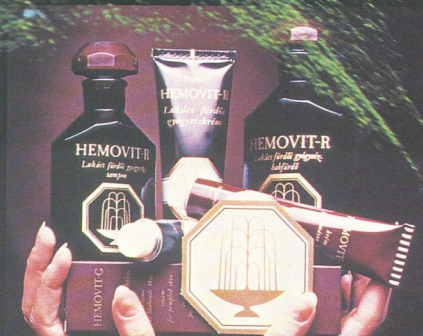
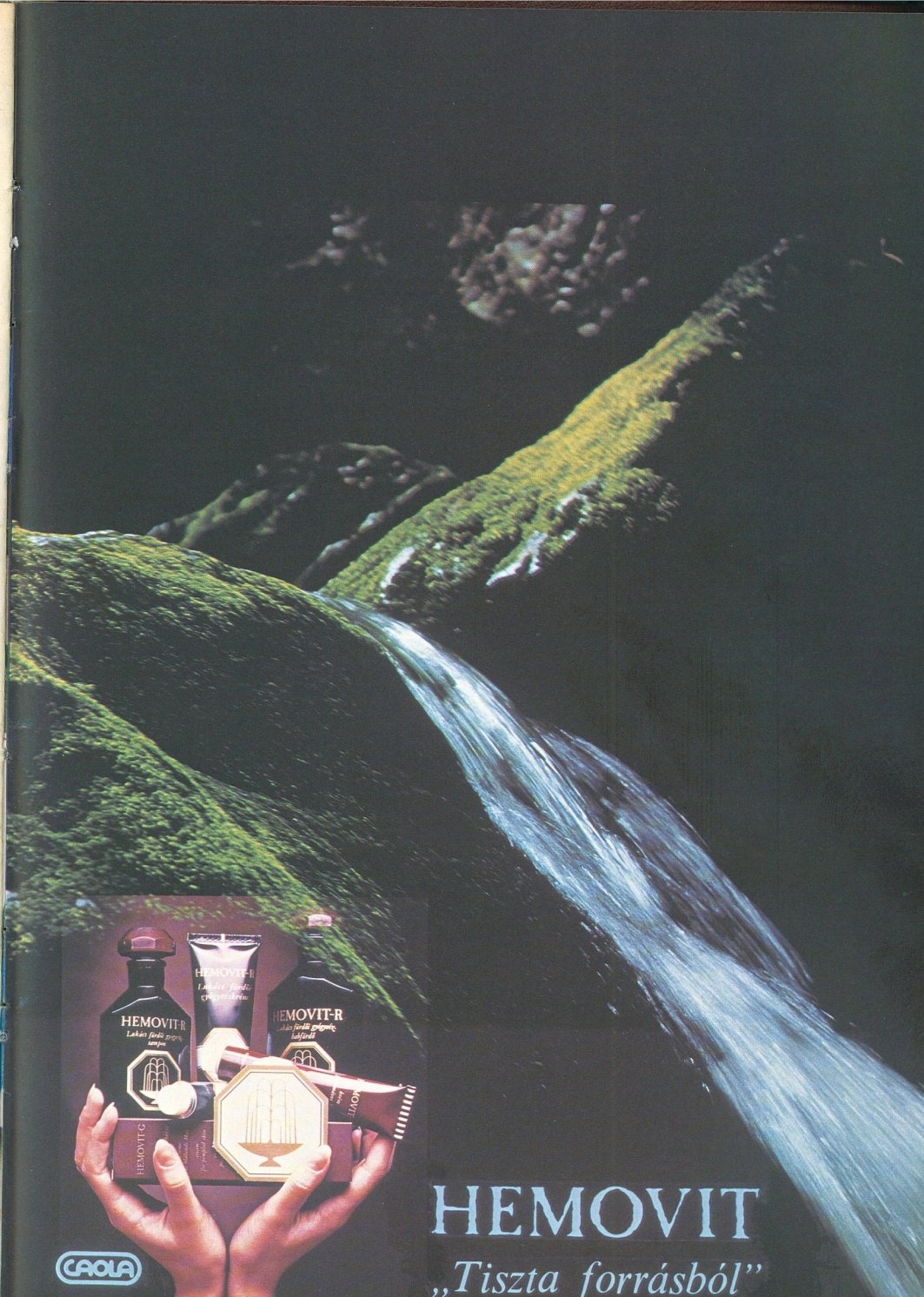
Sport-, bazárbolt:

III., Lajos u. 49/b.

888-102

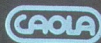

KÉSZ-
PÉNZERT,
VÁSÁROLUNK,
OTP-RE IS
ÁRUSÍTUNK!

HEMOVIT

„Tiszta forrásból”

KEPMAGNOSOK FIGYELMEBE!

MŰSOROS VHS KAZETTÁK:

Moké

videotéka

VIDEOTÉKÁK
az ország számos pontján –
a megyei moziüzemi vállalatok kezelésében!

1061. Budapest VI.,
Majakovszkij u. 40.
Tel.: 426-942

VESZPRÉM

SZOLNOK

KECSKEMÉT

PÉCS

SALGÓTARJÁN

GYŐR

DEBRECEN

EGER

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY

KÁPOSVÁR

NYIREGYHÁZA

SZEKSZÁRD

ZALAEGERSZEG

BÉKÉSCSABA

TAT